

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра культурології

На правах рукопису

БОНДАРУК УЛЯНА АНДРІЇВНА
ВІЗУАЛЬНА ЕСТЕТИКА РОК-КУЛЬТУРИ:
ОБРАЗИ, МОДА І СТИЛЬ

Спеціальність: 034 Культурологія
Освітньо-професійна програма Культурологія
Робота на здобуття освітнього ступеня Магістр

Науковий керівник:

ПРИГОДА-ДОНЕЦЬ ТАМІЛА
МИКОЛАЇВНА,

кандидат філософських наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6

засідання кафедри культурології

від 27 листопада 2025 р.

Завідувач кафедри

() Москвич О. Д.
(підпис) ППБ

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ
БОНДАРУК УЛЯНА АНДРІЇВНА
ВІЗУАЛЬНА ЕСТЕТИКА РОК-КУЛЬТУРИ: ОБРАЗИ, МОДА І
СТИЛЬ

Магістерська робота присвячена культурологічному аналізу візуальної естетики рок-культури XX–XXI століть як важливого соціокультурного явища, що суттєво вплинуло на формування масової культури та світогляду молодого покоління. Рок-музика, будучи ключовим елементом контркультурних рухів 60–80-х років, вийшла за межі музичного мистецтва і стала потужним засобом самовираження, протесту та культурного діалогу. Особливу увагу у дослідженні приділено сценічним образам, моді, стилістиці виступів та візуальним символам рок-культури, які сформували нову естетичну мову масової культури другої половини XX століття та продовжують трансформуватися в умовах цифрової епохи.

У роботі проаналізовано теоретико-методологічні підходи до вивчення візуальної культури, визначено історичні етапи становлення рок-культури, досліджено специфіку сценічного образу та моди рок-музикантів різних періодів, а також окреслено вплив рок-естетики на сучасний культурний простір. Методологічну основу становлять міждисциплінарні підходи, що поєднують культурологічний, музикознавчий, історико-культурний, семіотичний та герменевтичний аналіз.

Наукова новизна полягає у визначенні особливостей візуальної естетики рок-культури як чинника формування культурних цінностей молоді, аналізі взаємозв'язку образу та стилю рок-музикантів із соціокультурними процесами другої половини XX століття, а також у доповненні дослідження ролі медіа в популяризації та трансформації рок-естетики. Практичне значення роботи визначається можливістю використання її матеріалів у навчальних курсах із культурології, музичної культури, молодіжних субкультур, а також у науково-дослідній діяльності та популяризації культурної спадщини XX століття.

Ключові слова: *рок-культура; візуальна естетика; сценічний образ; масова культура.*

SUMMARY
BONDARUK ULYANA ANDRIYIVNA
VISUAL AESTHETICS OF ROCK CULTURE: IMAGES, FASHION
AND STYLE

This master's research is dedicated to the cultural analysis of the visual aesthetics of rock culture in the 20th and 21st centuries as an important sociocultural phenomenon that has significantly influenced the formation of mass culture and the worldview of the younger generation. Rock music, being a key element of the countercultural movements of the 1960s–1980s, went beyond the boundaries of musical art and became a powerful means of self-expression, protest and cultural dialogue. The study pays particular attention to stage images, fashion, performance styles and visual symbols of rock culture, which shaped the new aesthetic language of mass culture in the second half of the 20th century and continue to transform in the digital age.

The research analyses theoretical and methodological approaches to the study of visual culture, identifies historical stages in the development of rock culture, examines the specifics of the stage image and fashion of rock musicians from different periods, and outlines the influence of rock aesthetics on the contemporary cultural space. The methodological basis consists of interdisciplinary approaches that combine cultural, musicological, historical-cultural, semiotic, and hermeneutic analysis.

The scientific novelty lies in identifying the characteristics of the visual aesthetics of rock culture as a factor in the formation of cultural values among young people, analysing the relationship between the image and style of rock musicians and the socio-cultural processes of the second half of the 20th century, and supplementing the study of the role of the media in the popularisation and transformation of rock aesthetics. The practical significance of the work is determined by the possibility of using its materials in courses on cultural studies, musical culture, youth subcultures, as well as in research activities and the popularisation of the cultural heritage of the 20th century.

Keywords: rock culture; visual aesthetics; stage image; mass culture.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ЕСТЕТИКИ РОК-КУЛЬТУРИ	
1.1. Теоретичні основи дослідження візуального аспекту рок-культури....	6
1.2. Рок як феномен масової культури другої половини ХХ століття.....	9
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ЕСТЕТИКИ РОК-КУЛЬТУРИ	
2.1. Візуальні коди контркультур хіпі та панк.....	21
2.2. Візуальний образ жінок у рок-музиці: шлях від стереотипів до свободи самовираження.....	26
РОЗДІЛ 3. ВІЗУАЛЬНІ ОБРАЗИ І СТИЛЬ РОК-КУЛЬТУРИ	
3.1. Рок-естетика у сучасній моді та мистецтві.....	38
3.2. Трансформація стилю рок-культури в умовах глобалізації та цифрової епохи.....	41
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Рок-музика у культурі XX століття відіграла ключову роль, ставши не лише музичним жанром, а й важливим соціокультурним феноменом. Вона була символом суспільного протесту та формою вираження індивідуальності, відображаючи прагнення молоді до свободи думки та самовираження. Рок-культура 60–80-х років тісно пов'язана з численними соціальними та політичними рухами, виступала проти війни, расизму, соціальної нерівності та авторитарних режимів. Завдяки своїй популярності рок-музика вийшла за межі лише музичного мистецтва, перетворившись на потужний засіб культурного обміну, який сприяв поширенню творчих ідей і культурних традицій різних країн. Рок-гурти того часу справили величезний вплив на розвиток музичної індустрії, естетику масової культури та світогляд молодого покоління. Особливу роль у цьому процесі відігравала візуальна естетика рок-культури: сценічні образи, мода, стилістика виступів та візуальні символи, які стали невід'ємною частиною масової культури другої половини XX століття. Саме тому культурологічне дослідження візуальної складової рок-культури є важливим для розуміння її впливу на мистецтво, суспільство та формування сучасних культурних цінностей.

Наукова новизна. У дослідженні здійснено культурологічний аналіз візуальної естетики рок-культури як важливого чинника формування сучасних культурних цінностей. Досліджено взаємозв'язок сценічного образу, моди та стилю рок-музикантів із соціокультурними процесами 60–80-х років XX століття.

Мета дослідження – здійснити культурологічний аналіз візуальної естетики рок-культури XX–XXI століть, зокрема образів, моди та стилю, та їхнього впливу на формування масової культури.

Відповідно до поставленої мети сформульовано дослідницькі **завдання**:

- проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вивчення візуальної культури року-музики;
- окреслити історичні етапи становлення рок-культури і візуальної метаморфози її візуальної репрезентації;
- дослідити сценічні образи, стиль і моду рок-музикантів як елементів контркультури та масової культури;
- з'ясувати вплив рок-естетики на масову культуру і сучасне мистецтво;
- виявити особливості трансформації візуальної естетики рок-культури в умовах цифрової епохи та глобалізації;

Об'єкт дослідження – рок-культура як феномен сучасної культури.

Предмет дослідження – візуальна естетика рок-культури.

Практичне значення отриманих результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі вивчення історії становлення та розвитку популярної музики ХХ століття, зокрема в контексті аналізу масової культури та її впливу на суспільство. Отримані дані можуть слугувати основою для розробки та викладання навчальних дисциплін «Молодіжні субкультури», «Сучасна культура», «Культура постмодерну», «Музична культура» та інших курсів культурологічного й мистецтвознавчого спрямування. Крім того, результати дослідження можуть бути корисними для створення навчально-методичних матеріалів і проведення лекцій або семінарів, присвячених рок-культурі та її естетичним аспектам. Вони також можуть бути застосовані у науково-дослідницькій роботі з проблем культурології, музикознавства, історії мистецтв і молодіжних субкультур, а також для популяризації знань про рок-культуру серед молоді та формування ціннісного ставлення до культурної спадщини ХХ століття.

Методи дослідження. Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що передбачає поєднання культурологічного, музикознавчого та історико-культурного аналізу. Така стратегія дає змогу комплексно розглянути феномен рок-культури, зокрема її візуальну естетику, у

взаємозв'язку з соціальними, політичними та мистецькими процесами другої половини XX – початку XXI століття. Аналіз соціокультурних чинників та історичних етапів становлення рок-музики 60–80-х років обумовив використання історико-логічного методу, який дозволяє простежити розвиток рок-культури від її витоків до сучасності. Для систематизації та теоретичного узагальнення отриманих даних застосовуються аналітичний і системний методи, а також метод синтезу та узагальнення, що забезпечує цілісність і комплексність наукового аналізу. Семіотичний метод використовується для розкриття символічних значень візуальних образів, стилю та атрибутики рок-культури, тоді як герменевтичний метод спрямований на інтерпретацію культурних і художніх смислів, закладених у сценічних образах, моді та стилістиці рок-руху. У процесі роботи залучався значний аудіальний і візуальний матеріал – музичні твори, фото- й відеодокументи, концертні записи, що дозволило здійснити глибокий аналіз естетики рок-культури та її впливу на масову культуру.

Апробація результатів та публікації. Ідеї магістерської роботи були представлені у виступі на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти» (с. Світязь Шацького району Волинської області) та у публікації тез у Збірнику матеріалів конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ЕСТЕТИКИ РОК-КУЛЬТУРИ

1.1. Теоретичні основи дослідження візуального аспекту рок-культури.

Історія становлення напрямку рок-музики, розвиток її візуального аспекту були предметом дослідження численних українських та зарубіжних дослідників. Вплив рок-музики на проблеми суспільного характеру тісно поєднаний із візуальною естетикою рок-культури. Музика ставала голосом протесту проти війни, дискримінації чи соціальної несправедливості, а зовнішній вигляд артистів підсилював ці меседжі. Довге волосся, яскравий одяг, символіка миру, психоделічні плакати й сценічні образи були не лише стилем, а й візуальною формою спротиву усталеним нормам. Таким чином, рок-культура через поєднання звуку й образу створювала цілісний простір самовираження, де естетика ставала частиною суспільного діалогу та відображала актуальні проблеми свого часу. Я. Ткаченко в дослідженні впливу року на проблеми суспільного характеру писав, що «рок-музика, є вельми сильним та впливовим «засобом», як в загальному ареалі культури, так, й у вирішенні та запобігання проблем соціального характеру. На сьогоднішній день, естафету перехоплюють молоді напрями і їхні представники, які мають далєбі не менший вплив на вирішення вищенаведеної проблематики суспільства...» [10]

Л. Васильєва, досліджуючи рок-культуру в контексті молодіжної культури пише: «Як у час виникнення, так і сьогодні рок-музика має найбезпосередніший зв'язок з молодіжним соціальним середовищем з погляду її як історичної, так і естетичної зумовленості...» [2] Ми поділяємо цю думку та переконані, що рок-музика надає молоді унікальну можливість пізнавати й виражати власну ідентичність. Це відбувається не лише через тексти пісень, що відображають їхні переживання та внутрішній світ, а й через характерний бунтарський дух самої музики, який створює відчуття єдності з поколінням однодумців. Протягом своєї

історії рок неодноразово кидав виклик суспільним нормам і усталеним цінностям, стаючи простором для самовираження тих, хто прагнув свободи від стереотипів і соціального тиску. Від початкового протестного звучання 1950–1960-х років до подальшого розвитку в панку, гранжі та альтернативному рокові, цей жанр формував нові культурні сенси й естетичні тенденції. Важливим елементом впливу року стала й його візуальна складова – від культових обкладинок альбомів і сценічних образів музикантів до музичних кліпів і концертної естетики. Яскраві візуальні символи, стилізований одяг і графічні рішення посилювали ідеї свободи та бунту, допомагаючи року не лише звучати, а й виглядати як маніфест інакомислення та самовираження.

А. Гладких та О. Гладких в роботі «Рок-музика як чинник масової культури ХХ ст.» досліджують проблему рок-музики як частини мас-культури, що вивчається і в нашій кваліфікаційній роботі. Автори вказують, що «рок-музика, жанрова сфера масової музики, є одним з чинників розвитку сучасної культури і функціонує як соціальне, світоглядне, музичне явище. Виникнення рок-музики визначило зміни в музичній психології пересічної людини, зумовлені складною соціокультурною атмосферою середини минулого століття. Важливим елементом року є «середовищність» естетичного переживання, що формує ставлення до музики як форми колективного напруженого емоційного досвіду, втілення суперечливого духовного стану молоді другої половини ХХ ст.» [3]

Вивчаючи функції музики на прикладі субкультури металістів, С. Афанасьєва окреслює візуальну сторону напрямку: «Фанати рок- та метал-гуртів так, як і самі виконавці, можуть виділятися своєрідним зовнішнім виглядом, наприклад, готичними образами в одязі та макіяжі (чорний колір), відповідними аксесуарами чи прикрасами (ланцюги, браслети тощо) та різноманітними татуюваннями. Доволі часто хлопці мають довге волосся. Популярними також є футболки та інший мерч (плакати, аксесуари, одяг) з символікою рок- та метал-гуртів. Використання матеріальних атрибутів субкультури металу є яскравою ознакою належності до неї...» [1]

Дж. Адамс в статті «Культурний вплив рок-музики на сучасне суспільство» зазначає що «Крім звуку, рок-музика значно вплинула на моду, задаючи тенденції, які суперечили загальноприйнятим стандартам і підкреслювали індивідуальність...» [13] Автор зазначає, що рок-ікони мали тривалий вплив на моду. Стиль Елвіса Преслі, що підкреслив стегна, з його сміливими костюмами та зачесаним назад волоссям, кинув виклик консервативним нормам 1950-х років і відкрив двері для модних експериментів. Пізніше такі гурти, як «Led Zeppelin» і «The Rolling Stones», популяризували більш розслаблений, богемний стиль, що втілював свободу і бунтарство, пов'язане з роком. Панк-рух ще більше революціонував моду, запровадивши рвані джинси, шкіряні куртки та естетику «зроби сам». Цей стиль став символом непокори та індивідуальності, рис, який резонував з тими, хто був розчарований мейнстрімною культурою. Також сьогодні такі предмети, як футболки гуртів та шкіряні куртки, залишаються основними елементами сучасної моди, що впливає на незмінний вплив року. Дж. Адамс також наголошує, що вплив рок-музики на моду не обмежився лише субкультурами оскільки дизайнери та модні будинки неодноразово черпали натхнення з культових образів року. Злиття рок-музики та моди можна побачити на гучних показах, у співпраці між рок-артистами та брендами, а також у постійній присутності колекцій, натхнених роком, у мейнстрім-моді. [13]

Метал-музика має значущу візуальну естетику або так званий візуальний код. В статті «Сигнали загрози у візуальному коді металу» Ніколас Ват'є дослідже значення чотирьох примітивних візуальних властивостей, які характеризують цей код. Автор припускає, що «схильність візуальних артефактів метал-музики зображувати низьку яскравість, низьку барвистість, червоність та незграбні форми пояснюється тим, що ці властивості можуть виступати як ледь помітні сигнали загрози. Оскільки метал-музика зосереджена на загрозливих темах та звуках, ці чотири властивості надають узгоджену візуальну інформацію про афективні атрибути жанру...» [53]

1.2. Рок як феномен масової культури другої половини XX століття.

Рок-культура другій половині XX століття стала важливим елементом масової культури. Рок-музиканти стали поп-ідолами серед молоді. Клод Шаптагнер в статті «Тут, там і всюди: Рок-музика, масова культура, і контркультура» зазначає, що «Рок-музика завжди протистояла масовій культурі. Водночас вона є водночас є однією з її невід'ємних складових і одним з найголосніших критиків. Рок користується економічними рамками масової культури і натомість живить її своєю надзвичайною енергією. натомість живить її своєю надзвичайною енергією. Але і музиканти, і шанувальники і музиканти, і шанувальники неодноразово висловлювали почуття занепокоєння або навіть відверте несприйняття цієї тісної взаємозалежності. Саме саме така напруженість надає рок-музиці імпульсу...» [19] Інакше кажучи, рок-культура водночас протиставляє себе масовій культурі й, завдяки своїй популярності, поступово стає її складовою. Така подвійність зумовлена відомою дихотомією, характерною для більшості досліджень культурної продукції XX століття. На думку Шаптагнера, зміст рок-музики значною мірою визначається її економічною природою: будучи товаром, вона підпорядковується законам ринку – маркетинговим стратегіям, стандартизації, рекламним кампаніям і вимогам прибутковості. У результаті ці чинники обмежують свободу споживача, перетворюючи рок-музику з потенційно революційного мистецтва на комерційний продукт, зорієнтований радше на отримання прибутку, ніж на поширення радикальних ідей чи суспільних змін. [19]

Конфліктні взаємини між рок-музикою та масовою культурою рок-музикою і масовою культурою, в кінцевому рахунку зводиться до питання оцінки цінності спадщини цієї культури, і зокрема поняття «масовість». Дехто вважає його синонімом стандартизованого споживання, поганого смаку та легковажності. стандартизованого споживання, несмаку та швидкоплинних примх; інші, надають йому позитивного значення і підкреслюють, що «популярний» не обов'язково виключає «якісний». Втім, сам зв'язок між роком і масовою культурою складно поставити під сумнів, адже рок-музика

виробляється для найбільшої кількості репидієнтів. Рок залежить у своєму зростанні від основних принципів суспільства споживання. Щоб запусити артиста, випустити альбом або організувати тур, потрібен час, люди і машини. тур, потрібен час, люди і машини, які вимагають великих інвестицій. Американський капіталізм пропонує року свою схильність до бізнес-підприємництва. Оскільки популярна музика, мюзикли чи вистави можуть бути прибутковими, вони заслуговують на інтерес інвесторів. Як наслідок, шоу-бізнес є більш інтегрованим у Сполучених Штатах, ніж у європейських країнах. У США сфера рок-музики виграла від поєднання різних економічних факторів, притаманних суспільству споживання. Загальний соціокультурний процес був посилений післявоєнним бєбі-бумом. З'явився новий клас споживачів – підлітків, вільних від трудової етики, які, володіючи грошовою масою, прагнули витратити, а не заощаджувати. Щоб задовольнити попит, з'явилися нові продукти, які відповідали стилю життя та смакам підлітків. Одним з них був рок-н-рол, пропонуючи поєднання невибагливої музики та актуальної ліричної проблематики. [19]

Бєбі-бумери, на відміну від попередніх поколінь, мали виразнішу поколінську самосвідомість і прагнули переосмислити власну ідентичність у різних сферах життя. Музика, зокрема рок-н-рол, стала відображенням їхнього бажання кинути виклик авторитету дорослих. У той час як кіно та телебачення здебільшого виконували розважальну функцію, одночасно підтримуючи традиційні цінності – релігійну віру, патріотизм і суспільні норми – рок-н-рол пропонував іншу перспективу, оспівуючи юнацьке кохання та прагнення до свободи від конформізму середнього класу. Швидке поширення цієї музики серед американських підлітків значною мірою було зумовлене діяльністю Алана Фріда, який увів термін «рок-н-рол» і популяризував новий жанр через радіо, організувавши в Клівленді перший рок-н-рольний концерт. Тема бунту, що звучала в багатьох піснях, особливо приваблювала молодь, сприяючи формуванню нової молодіжної культури. Вона швидко поширилася і стала однією з провідних сил американського культурного життя, оскільки багато

молодих людей гостро відчували приховане суспільне невдоволення та шукали шляхи протесту. [40]

Яскравим прикладом того, як рок-музика інтегрується в масову культуру, є феномен успіху гурту «The Beatles», який безперечно став її невід’ємною частиною. Вплив групи виходив далеко за межі музики, охоплюючи моду, мистецтво, кіно та суспільні настрої. «The Beatles» досягли глобального успіху, їхня музика долала мовні та культурні бар’єри, резонуючи з людьми різного віку та походження. Учасники гурту Джон Леннон, Пол Маккартні, Джордж Гаррісон і Рінго Старр стали культурними іконами, що втілювали дух 1960-х років, ідеали молодості, свободи та творчості. Їхні зачіски, стиль одягу та поведінка впливали на модні тенденції та суспільні норми. Новаторський підхід до написання й запису пісень поєднував рок-н-рол, фолк, психоделію та класичну музику, що продемонстрували альбоми «Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band» і «Abbey Road». «The Beatles» не були лише музикантами, а виступали культурними першопрохідцями, використовуючи свою популярність для пропаганди соціальних змін. Пісні на кшталт «All You Need Is Love», «Revolution» та «Imagine» піднімали теми миру, любові та соціальної справедливості, надихаючи слухачів ставити під сумнів статус-кво. Гурт також активно використовував засоби масової інформації: телевізійні шоу, концерти, мерчандайзинг і сувенірну продукцію сприяли їхній популярності та перетворенню на символи молодіжної культури. Ретельно сформований бренд і ідентичність зробили «Бітлз» унікальним явищем масової культури, яке продовжує впливати на покоління слухачів. [11]

Гурт надихнув численних фанатів: мільйони прихильників у всьому світі створювали фан-клуби, відвідували концерти та колекціонували сувеніри. Явище «бітломанії», інтенсивного захоплення гуртом, стало прикладом того, як масова культура формує спільний досвід та колективний ентузіазм. «The Beatles» досліджуються в академічній площині та культурному аналізі, оскільки їхній вплив виходить за межі музики, охоплюючи соціологію, психологію та літературу. Незліченна кількість артистів у різних країнах вшановували гурт

через кавер-версії, триб'ют-альбоми та спеціальні концерти, що свідчить про стійку привабливість і культурну значущість їхньої музики. У підсумку, внесок «The Beatles» у масову культуру є беззаперечним: їхня музика, імідж і цінності залишили глибокий слід у суспільстві, формуючи культурний ландшафт для наступних поколінь. [11]

«The Rolling Stones» також без сумніву належать до масової культури. Цей гурт є одним із найвпливовіших та знакових у історії рок-музики. Їхня музика, образ і довголітня кар'єра закріпили за ними статус культурної ікони, визнаної шанувальниками по всьому світу. Як і «The Beatles», «The Rolling Stones» користуються популярністю серед різних поколінь. Бунтарський імідж і рок-н-рольна естетика гурту значно вплинули на моду та стиль. Від культових сценічних костюмів Міка Джаггера до фірмового логотипу з язиком, їхня візуальна ідентичність стала символом рок-музики. Протягом десятиліть гурт активно присутній у засобах масової інформації: кіно, документальних фільмах, телевізійних шоу та інтерв'ю, що сприяло формуванню публічного образу та зміцненню статусу культурних ікон. Пісні на кшталт «Street Fighting Man» та «Gimme Shelter» стали гімнами соціальної свідомості та протесту. Гурт досягнув безпрецедентного комерційного успіху. Рекордні продажі альбомів, аншлаги на концертах та популярна сувенірна продукція перетворили їхній бренд на світовий феномен, що приносив значні прибутки. Таким чином, «The Rolling Stones» є невід'ємною частиною масової культури: їхня музична спадщина, імідж та соціальний вплив проникають у різні сфери суспільного та культурного життя.. [24]

Серед класичних рок-гуртів, які справили значний вплив на масову культуру, можна виділити «The Doors». Гурт з'явився під час контркультурного руху 1960-х років і швидко став символом бунтарства, експериментів та мистецької свободи того часу. Музика колективу поєднувала елементи року, блюзу, джазу та поезії, резонуючи з поколінням слухачів, які шукали нові форми самовираження. Загадковий фронтмен Джим Моррісон завдяки харизматичній сценічній присутності та поетичним текстам став культурною іконою та

символом епохи. Спадщина «The Doors» поширюється на різні медіа: фільми, документальні стрічки, книги та виставки, що зміцнює їхній вплив у популярній культурі. Незважаючи на передчасну смерть Моррісона у 1971 році, гурт залишив глибокий культурний слід і продовжує залишатися важливою частиною рок-музики та контркультурних рухів. Не менш значним явищем стали «Led Zeppelin», які здобули світову славу та визнання як один із найвпливовіших рок-гуртів усіх часів. Їхня музика поєднувала блюз, фолк, хард-рок і хеві-метал, встановлюючи нові стандарти творчості та музичного мистецтва. Музичний і сценічний образ гурту, обкладинки альбомів стали символами рок-н-рольного бунту. Комерційний успіх, популярність і культурний вплив «Led Zeppelin» забезпечили їм статус одного з найвидатніших гуртів у історії рок-музики та масової культури загалом. [24]

На відміну від мейнстрімних жанрів, прогресивний рок, попри віддану фан-базу та помітний вплив на музичну індустрію, зазвичай не розглядається як складова масової культури. Його характерними рисами є складні музичні форми, віртуозне виконання та концептуальні альбоми з глибоким змістом, що часто обмежує популярність жанру серед широкої аудиторії. Водночас окремі гурти й альбоми цього напрямку все ж змогли досягти успіху поза межами нішевої сцени, частково стираючи межі між елітарною та масовою культурою. Такі колективи, як «Pink Floyd», «Yes», «Genesis» та «King Crimson», активно експериментували з музичними структурами, ритмікою та інструментами, створюючи багатопланову та інтелектуально насичену музику. Хоча вони здобули значну популярність і комерційні успіхи, їхні твори переважно приваблювали більш вимогливу та підготовлену аудиторію, ніж типові рок-гурти того часу. Складність композицій і абстрактна поетика часто робили прогресивний рок менш доступним для пересічних слухачів, що сприяло його репутації як «елітного» жанру. Разом із тим деякі альбоми, зокрема «In the Court of the Crimson King» гурту «King Crimson», «The Dark Side of the Moon» гурту «Pink Floyd» і «Close to the Edge» гурту «Yes», змогли вийти за межі нішевої аудиторії та отримати широке визнання, ставши культурними феноменами не лише у світі

прогресивного року, а й у масовій культурі загалом. Вплив прогресивного року ми простежуємо далеко за межами рок-музики, охоплюючи такі напрями, як джаз, класична музика та навіть метал. Чимало сучасних гуртів і виконавців визнають прогресивний рок одним із ключових джерел натхнення, що свідчить про його тривалу присутність у музичній культурі. Попри те, що прогресивний рок не завжди можна віднести до повноцінної складової масової культури через його концептуальність і складність, його роль у формуванні ширшого музичного ландшафту є незаперечною. З одного боку, інтелектуально насичений характер цього жанру обмежує потенційну аудиторію; з іншого – окремі гурти та їхні роботи змогли вийти за межі нішевої сцени й стати класикою не лише прогресивного року, а й популярної музики загалом. Яскравим прикладом є гурт «Pink Floyd», чия творчість і візуальні символи, зокрема легендарна обкладинка альбому «The Dark Side of the Moon», набули статусу культурних ікон, забезпечивши їм місце серед ключових явищ масової рок-культури. [39]

Дж. Адамс пише: «Протягом 1960-х і 1970-х років рок-музика стала синонімом соціальної революції. Такі гурти, як «The Beatles», «The Rolling Stones» і «The Who», порушували теми, що резонували з молоддю, такі як мир, кохання та антисистемні настрої. Ці теми були особливо помітними під час війни у В'єтнамі, коли музика відігравала вирішальну роль в об'єднанні людей проти війни та просуванні миру...» Музику цієї епохи часто розглядали як каталізатор змін, надихаючи людей критично мислити про навколишній світ. Такі пісні, як «Blowin' in the Wind» Боба Ділана, стали гімнами соціальної справедливості, втілюючи дух часу та мобілізуючи молодь до дій. Рок-музика також стала голосом маргіналізованих спільнот. Панк-рок, який здобув популярність у 1970-х роках, був відповіддю на суспільне розчарування та економічні виклики. Такі гурти, як «The Clash» та «The Sex Pistols», використовували сире, агресивне звучання та конфронтаційні тексти, щоб висвітлити такі проблеми, як безробіття, нерівність та політична корупція. Панк-рух заохочував слухачів ставити під сумнів авторитет влади та виступати за зміни, впливаючи на соціально-політичний ландшафт того часу. [13]

Рок-музика 1990-х років ознаменувала новий етап у розвитку масової культури, коли класичні рок-традиції поєдналися з новими напрямками та стилями, створюючи різноманітний музичний ландшафт. У цей період на перший план вийшли жанри гранж, альтернативний рок, брит-поп, інді-рок і пост-гранж. Кожен із них формував власну естетику та ідеологію, водночас залишаючись частиною глобальної масової культури. Особливо показовим став феномен гранжу, уособлений гуртами «Nirvana», «Pearl Jam» та «Soundgarden». Їхня музика та стиль – недбалість у вигляді, тексти про відчуження та внутрішню боротьбу – відображали дух покоління, яке шукало альтернативу гламурній естетиці 1980-х. «Nirvana» з альбомом «Nevermind» фактично перевернула масову культуру, зробивши гранж глобальним явищем. «Nirvana» – грандж-рок-гурт, який створював музику з кінця 80-х до середини 90-х, що завершилося трагічною смертю Курта Кобейна. До складу гурту входили фронтмен Курт Кобейн, басист Кріст Новоселіч та барабанщик Дейв Гроул. Ів Ерглер в статті «Культурне значення «Nirvana» для формування сучасного світу» зазначає: ««Nirvana» була монументальною в музичній індустрії через те, що ніколи не відповідала мейнстріму. Вони формували грандж-рок-індустрію, створюючи контент, який був близький підліткам/молодим людям того часу. Вони ніколи не завищували ціни на свої концертні квитки і навіть критикували інші гурти, які це робили... «Nirvana» змогла сформувати індустрію, оскільки вони не підлаштовувалися під стандарти музичних компаній, і це зробило їх шанованими як для шанувальників, так і для меломанів...» [22]

«Nirvana» випереджала свій час, порушуючи соціальні проблеми не лише через свою музику, але й в інтерв'ю. Гурт порушував теми гомофобії, расизму та сексизму, і враховуючи, що це були 90-ті, було дуже важливо говорити про такі соціальні проблеми. Курт Кобейн кинув виклик гендерним нормам, одягаючи сукні під час виступів та інтерв'ю, щоб кинути виклик токсичній маскулінності, яка була особливо помітною у 80-х та 90-х роках. «Nirvana» змогла відкрити двері для розмов про соціальні проблеми завдяки своєму активізму. Після смерті Курта Кобейна «Nirvana» розпалася разом із жанром грандж-рок-музики. Гранж

став менш популярним, і разом з цим в індустрії почав зростати новий жанр поп-музики. Новий музичний гурт «Spice Girls» сформувався в 1994 році, і після того, як вони стали хітом, настав переломний момент у популярності жанру. Брітні Спірс також була новим обличчям у музиці після років дитячої акторської кар'єри, вона почала створювати поп-музику наприкінці 90-х. За іронією долі, «Nirvana» стала популярнішою, ніж гурт міг подумати, навіть після свого розпаду в 1994 році. Гурт раніше заявляв, що ніколи не очікував, що стане таким великим, і це видно з того, як популярні пісні, такі як «Smells Like Teen Spirit», досі актуальні сьогодні. Навіть зараз більшість їхніх менш відомих пісень стали популярними завдяки таким фільмам, як «Бетмен» (2022), де пісня «Something In the Way» (1991) використовується протягом усього фільму. У таких фільмах, як «Чорна вдова» (2021) та «Капітан Марвел» (2019), також використовуються деякі з найпопулярніших пісень «Nirvana». Гурт «Nirvana» залишався актуальним протягом багатьох років завдяки впливу своєї музики на музичну індустрію, навіть у сучасну епоху. Вони також мали великий культурний вплив в Америці завдяки своїй музиці та відстоюванню соціальних питань. [22]

У Великій Британії паралельно розвивався брит-поп, представлений гуртами «Oasis» та «Blur». Він відроджував національну ідентичність у музиці, пропонуючи легші мелодії, тексти про повсякденність і міське життя. Брит-поп, завдяки медіа та телебаченню, швидко став масовим явищем і навіть частиною політичного дискурсу – його зображали як символ «нової Британії» 1990-х. Альтернативний рок цього періоду також розширював межі жанру, поєднуючи елементи панку, інді-музики та електроніки. Такі гурти, як «Radiohead» та «R.E.M.», створювали складніші за звучанням альбоми, які водночас досягали комерційного успіху й культурної значущості.

Сучасна рок-музика продовжує залишатися важливим феноменом масової культури, хоча її роль дещо змінилася під впливом цифрових технологій і стрімінгових платформ. З одного боку, рок утратив монополію на молодіжну музику, поступившись місцем попу, хіп-хопу й електронним жанрам. З іншого – він став глобальнішим і різноманітнішим, розширивши аудиторію за рахунок

колаборацій із іншими стилями та появи нових субжанрів, як-от пост-рок, поп-панк чи металкор. Такі гурти, як «Coldplay», «Imagine Dragons», «Twenty One Pilots», поєднують традиції року із поп-музикою та електронними елементами що дозволяє їм досягати масової привабливості. Рок-фестивалі, на кшталт «Glastonbury» чи «Coachella», залишаються культурними подіями світового масштабу, збираючи сотні тисяч слухачів.

Візуальний аспект сучасного року, від професійних музичних кліпів до сценічних шоу з використанням новітніх технологій, відіграє важливу роль у створенні образів гуртів і залученні масової аудиторії. Соціальні мережі та відеоплатформи зробили рок-музику доступною миттєво й глобально, перетворивши її на невід'ємну частину цифрової масової культури.

Рок-музика вже давно є визначальним аспектом молодіжної культури, створюючи простір для молодих людей, де вони можуть виразити свою ідентичність, розчарування та прагнення. Протягом десятиліть рок-музика давала молодим людям почуття приналежності. Чи то через відвідування концертів, чи то через вступ до фан-клубів, чи то через створення гаражних груп, рок створив спільноту для однодумців. Він заохочував самовираження і давав підліткам можливість подолати виклики підліткового віку. Пісні, що відображали теми кохання, бунту та свободи, глибоко резонували з молоддю, створюючи саундтреки до ключових моментів їхнього життя. Такі артисти, як «Nirvana», зі своїм сирим і нефільтрованим підходом, зверталися до покоління, яке бореться з проблемами ідентичності та сенсу життя. Спадщина рок-музики продовжує впливати на сучасні жанри та виконавців. Альтернативний рок, гранж та інді-рок завдячують своїм існуванням піонерам класичного року та панку. Навіть поп та електронна музика містять елементи року, поєднуючи гітарні рифи та вокальні стилі, що зберігають суть жанру. Рок-музика не лише сформувала культурні тенденції, але й відіграла значну роль у політичному та соціальному активізмі. Благодійні концерти, протестні пісні та співпраця між музикантами та гуманітарними організаціями підкреслили силу року для здійснення реальних змін. Такі події, як Live Aid у 1985 році, на якому виступили рок-легенди, такі як

«Queen» та «U2», підвищили обізнаність та зібрали кошти на допомогу голодуючим в Ефіопії. Цей глобальний концерт продемонстрував, як рок-музика може об'єднати людей заради спільної справи, демонструючи її вплив за межами розваг. Рок-гурти також використовували свої платформи для вирішення таких проблем, як зміна клімату, расова нерівність та права людини. Послання, вкладені в їхню музику, у поєднанні з платформами, які вони контролюють, надихнули шанувальників брати участь в активізмі та підтримувати змістовні ініціативи. Культурний вплив рок-музики виходить далеко за рамки її запам'ятовуваних рифів та електризуючих виступів. Вона вплинула на моду, надихнула на соціальні зміни, сформувала молодіжну культуру та стимулювала політичний активізм. Незмінна спадщина жанру очевидна в його здатності постійно розвиватися та адаптуватися, що робить його позачасовою силою в сучасному суспільстві. Завдяки своєму сміливому звучанню та посланню рок-музика продовжує надихати покоління, нагадуючи нам, що це набагато більше, ніж просто музика – це рух. [13]

Спираючись на наведений вище матеріал, можна стверджувати, що рок-музика є однією з ключових складових масової культури. Її глобальна популярність, широкий культурний вплив і здатність формувати суспільні настрої забезпечили їй статус культурного феномена світового масштабу. Від моменту свого виникнення рок-музика приваблювала мільйони слухачів різних вікових і соціальних груп, що зробило її універсальним елементом масової культури. Важливу роль у цьому процесі відігравала не лише музика як така, але й візуальний контекст: сценічний образ виконавців, обкладинки альбомів, музичні кліпи та постери стали невід'ємними частинами культурної ідентичності рок-жанру. Яскраві й часто провокаційні візуальні образи сприяли створенню унікального стилю, який впливав на моду, дизайн та навіть сучасне мистецтво. Доступність рок-музики завдяки радіо, телебаченню, стрімінговим платформам і масштабним концертам забезпечила її поширення у світі та посилила культурний резонанс. Знакові гурти, виконавці й цілі стилістичні напрями рок-музики перетворилися на культурні символи, що виходять далеко за межі

музичної сцени, впливаючи на літературу, соціальні рухи та суспільні цінності. Таким чином, рок-музику слід розглядати не лише як музичний жанр, а як багатогранне культурне явище, де звук і візуальний образ взаємодіють для створення потужного масового впливу.

Висновки до розділу: Як показують дослідження українських і зарубіжних авторів, рок-музика сприяла розвитку масової культури, формуванню молодіжної ідентичності та утвердженню нових ідеалів свободи. Я. Ткаченко називає рок-музику впливовим засобом у вирішенні проблем соціального характеру оскільки вона відображає суспільні настрої та є каналом самовираження. Цю думку підтримує також Л. Васильєва, підкреслюючи тісний зв'язок рок-культури з середовищем молоді. У роботі А. та О. Гладких рок-музика розглядається як важливий чинник розвитку масової культури ХХ століття, що вплинув на зміну музичної психології людини й став формою колективного емоційного досвіду. С. Афанасьєва звертає увагу на матеріальні атрибути субкультури – одяг та символіку. У свою чергу, Дж. Адамс аналізує вплив рок-музики на моду, підкреслюючи, що саме вона задала тенденції, які кидали виклик суспільним стандартам і підкреслювали індивідуальність. Н. Ват'є розглядає видимий код металу як цілесну систему знаків. Узагальнюючи ці підходи, ми можемо стверджувати, що рок-культура – це не лише музичний напрям, а цілісний культурний простір, у якому звук і образ взаємодіють, формуючи нові змісти, ідеї свободи та протесту. Таким чином, рок-музика продовжує залишатися потужним інструментом суспільного діалогу та естетичного самовираження сучасної культури.

Рок-музика другої половини ХХ століття й до сьогодні залишається одним із найпотужніших феноменів масової культури, що поєднав у собі мистецтво, соціальний протест і комерційну складову. Від зародження рок-н-ролу в 1950–1960-х роках до гранжу й альтернативного року 1990-х та сучасних експериментальних напрямів, цей жанр відображав і формував суспільні настрої, реагуючи на політичні, культурні та економічні зміни. Рок-музика стала символом бунту проти конформізму та консервативних цінностей, простором

для молодіжної ідентичності й соціального активізму. Її роль не обмежується лише музичними досягненнями, оскільки рок впливав на моду, візуальне мистецтво, кінематограф і навіть політичний дискурс. Колективи «The Beatles», «The Rolling Stones», «The Doors», «Led Zeppelin», а пізніше «Nirvana» та «Radiohead», не тільки створювали унікальну музику, а й формували цілі покоління слухачів, пропонуючи нові ідеали свободи, рівності та креативності. Водночас розвиток рок-музики завжди відбувався у напрузі між її контркультурною сутністю та інтеграцією в комерційні структури масової культури. Від концертних турів і телевізійних шоу до сучасних стрімінгових платформ – рок постійно адаптувався до змін медіапростору, зберігаючи свою привабливість для широкої аудиторії.

Сучасний рок, хоч і втратив статус домінуючого жанру, продовжує еволюціонувати, інтегруючись із попом, електронною музикою та хіп-хопом, водночас зберігаючи певною мірою ідеї протесту й самовираження. Його спадщина простежується у фестивалях світового масштабу, музичній індустрії та культурній пам'яті, роблячи рок невід'ємною частиною глобальної культурної історії. Таким чином, рок-музикау ми визначаємо як багатовимірне культурне явище, що поєднує музичну, ліричну складові, а також візуальний образ, впливаючи на суспільство вже понад півстоліття й продовжуючи формувати культурний ландшафт сучасності.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ЕСТЕТИКИ РОК-КУЛЬТУРИ

2.1. Візуальні коди контркультур хіпі та панк.

Рух хіпі – це контркультура, що зародилася в середині 1960-х років у Сполучених Штатах. Виникнувши як молодіжний рух, натхненний подібними історичними субкультурами, такими як богема 19-го століття, вони вірили в духовну свободу, мир, кохання та рок-н-рол і прагнули створити власну спільноту. Вони вживали марихуану та психоделічні наркотики – речовини, які впливали на їхнє мистецтво, музику та дух. Культура хіпі виникла в районі Гейт-Ешбері в Сан-Франциско, Каліфорнія, де здавна проживало багато людей ліберальних поглядів. Пізніше менші анклавні виникли в інших місцях, таких як Нью-Йорк, Бостон чи Сіетл. Кінець руху настав наприкінці 1960-х років, починаючи з Сан-Франциско, коли прихильники хіпі почали зазнавати дедалі більших проблем з поліцією та відчували, що створення спільноти, в яку вони вірили, зрештою зазнало невдачі.

Візуальна культура, створена рухом хіпі, була сумішшю багатьох різних компонентів, що походять з їхніх різних переконань. Від боді-арту до мінівенів VW, від плакатів рок-фестивалів до суконь, які вони носили – неважко побачити вплив їхньої різноманітної та самобутньої філософії. Більше того, не лише професійні художники керували їхньою візуальною культурою – самі хіпі були головними творцями, які створили візуальну культуру хіпі, яку ми уявляємо навіть сьогодні. Мистецтво, створене хіпі, мало різні форми, проте мало схожі елементи. Спільними рисами мистецтва хіпі були знаки миру, що позначали їхні антивоєнні кампанії, такі слова, як «Любов» або «Мир», геометричні візерунки, а також різноманітні завитки та вихори, які часто виглядають божевільними та таємничими, оскільки символізують внутрішній дух та його дослідження за допомогою ЛСД. Однак найвиразнішими символами миролюбності хіпі були

квіти та різноманітні квіткові візерунки, символізм яких походить від «сили квітів», що стосується миролюбності та поширеності квітів, що викликали захоплення в русі хіпі – звідси й такі прізвиська, як «діти квітів» або «люди квітів». Розфарбований мінівен Volkswagen є одним із знакових символів хіпі; він став їхнім улюбленим автомобілем, оскільки міг перевозити багато людей, забезпечував достатній комфорт і був ремонтпридатним, що дозволяло хіпі не лише самостійно ремонтувати свої автомобілі, але й експериментувати з деталями інших автомобілів та змінювати характеристики та зовнішній вигляд мінівенів без допомоги професійних автомеханіків. Оскільки мінівени стали невід'ємною частиною життя та способу життя хіпі, вони також відіграли важливу естетичну роль. Вони забезпечували полотно, достатньо велике для художніх експериментів, а також служили флагманами як філософії, так і естетики хіпі. Що стосується полотен для живопису хіпі, то вони не лише використовували неживі предмети, такі як стіни та автобуси, але й створювали зображення на людському тілі.

Хоча візуальна культура хіпі базується переважно на комунальному, спільноствореному мистецтві, багато робіт професійних художників також демонструють елементи хіпі. Більшість робіт представлені у вигляді концертних постерів та обкладинок музичних альбомів. Є п'ять художників, яких не можна пропустити, вивчаючи психоделічне мистецтва 60-х років: Вес Вілсон, Віктор Москосо, Стенлі Маус та Алтон Келлі, а також Рік Гріффін. Вес Вілсон створив постери для Білла Грема з «Fillmore» у Сан-Франциско, а також винайшов рухомий, танучий психоделічний шрифт, який люди впізнають і сьогодні. Віктор Москосо створив постери для альбомів «Family Dog» в бальній залі Avalon та постери «Neon Rose» для «Matrix», які привернули увагу всього світу під час зустрічі хіпі «Літо кохання» у 1967 році. Стенлі Маус та Алтон Келлі створили логотип зі скелетом та трояндами для рок-гурту «Grateful Dead», а також відомий дизайн для самокруток «ZigZag». Рік Гріффін створив постери для «The Family Dog», Білла Грема, Джимі Хендрікса, Альберта Кінга та гурту «Grateful Dead». Він також створив логотип для журналу «Rolling Stone». [27] [33]

Цікавими та цінними в контексті нашого дослідження усі ці твори мистецтва робить вплив інших видів мистецтва, а саме: модерну, віденського сецесіону, сюрреалізму, оп-арту та поп-арту. Що спільного між модерном та психоделічним мистецтвом, так це чіткі криволінійні візерунки та спосіб малювання жінок. Зосереджуючись на роботах Веса Вілсона, вони мають багато спільного у тому, як вони передають вираз обличчя жінок та як криві лінії використовуються в плакатах. Віденський сецесіон – ще один величезний вплив на психоделічних художників 1960-х років. Знову ж таки, роботи Веса Вілсона демонструють чіткий вплив на те, як він komponував плакати. Спільним для них є те, як одна плоска поверхня розділена на кілька частин та виділена різними елементами. Також літери, які з'являються в його роботах, дуже схожі на ті, що використовувалися під час руху Віденського сецесіону. Крім того, геометричні візерунки, які часто використовував Густав Клімт, свідчать про їхній вплив на психоделічних художників. Сюрреалізм – це ще один стиль, який вплинув на психоделічне мистецтво тим, як воно демонструє сильні непокдані образи чи ефекти. Оп-арт – це мистецтво, яке використовує принципи оптики для створення картин, що ніби вібрують і рухаються. Поп-арт також вплинув на психоделічне мистецтво з точки зору технік масового відтворення. [27]

Візуальна культура, створена хіпі, справді була сумішшю різних культурних та художніх форм. Під впливом сильних політичних, але гедоністичних переконань та інших впливів попередньої арт-сцени, вони створили особливу культуру, яка впливає на візуальну культуру навіть сьогодні. [33]

Панк-мистецтвом ми можемо назвати візуальний прояв радикального, бунтівного духу панк-музики та культури, що виник у середині 1970-х років. Маючи коріння в андеграундній музичній сцені, панк-мистецтво характеризувалося сирим, хаотичним та антиістеблішментським духом, що відображало гнів та розчарування покоління, яке кидало виклик суспільним нормам. Рух охоплював різні мистецькі дисципліни, від візуального мистецтва та графічного дизайну до моди та графіті, створюючи самобутню естетику, яка

впливатиме на мистецтво, дизайн та культуру протягом наступних десятиліть. Зародження панк-мистецтва можна простежити до панк-рок музичної сцени, яка зародилася в Нью-Йорку та Лондоні приблизно в 1974-1976 роках. Такі гурти, як «Ramones», «Sex Pistols» та «Clash», були музичними прабатьками панк-руху, поєднуючи бунтарську енергію з урізаним, сирим звучанням, яке відкидало надмірності мейнстрім-року. Однак панк був не лише музичною революцією; він також сприяв яскравій візуальній культурі, яка виражала той самий непокору встановленим нормам. Панк-мистецтво виникло як форма протесту проти комерціалізації музики та суспільства. Панківський етос DIY (Do-It-Yourself - Зроби сам) був ключовим для його художнього вираження. Використання дешевих матеріалів, техніки колажу та естетики lo-fi відображало зневагу руху до відшліфованого, масово виробленого мистецтва та його захоплення суворим та автентичним. Панк-мистецтво черпало натхнення з різних джерел, зокрема з дадаїстського та футуристичного рухів, які також відкидали традиційні художні норми. Зокрема, використання колажу, абсурду та підривної діяльності рухом дадаїстів знайшло своє відображення в панк-естетиці. Візуальна ідентичність панку також зазнала значного впливу контркультур 1960-х років, включаючи бітників, хіпі та інші бунтівні молодіжні рухи. [32]

Найбільш визначальними візуальними елементами панк-мистецтва. Панк-мистецтво часто включало колажні елементи – вирізані зображення з журналів, газет та коміксів – розташовані хаотично та різко. Ці колажі відображали шалену енергію панк-музики та ставлення «зроби сам» як до мистецтва, так і до життя. Використання каракульованого, написаного від руки тексту було відмінною рисою панк-дизайну. Флаєри, плакати, обкладинки альбомів та зіни часто створювалися за допомогою рудиментарних шрифтів або каракульованих повідомлень, підкреслюючи безпосередність та пряме спілкування. Ця нетрадиційна типографіка була частиною опору панк-естетики конформізму. Панк-мистецтво було сміливим, конфронтаційним і часто насильницьким у своїх образах. Черепи, англійські шпильки, анархістські символи та зображення руйнування часто використовувалися для вираження гніву та бунту.

Використання іконоборства відображало бажання зруйнувати традиційні цінності та інституції. Яскраві неонові кольори та вуличне мистецтво, зокрема графіті, відігравали велику роль у візуальній мові панку. Стіни міських просторів ставали полотнами для панк-художників, які використовували фарбу-спрей та трафарети для вираження антиавторитарних меседжів та політичних гасел. [28]

Кілька ключових фігур відіграли ключову роль у формуванні візуальної мови панк-мистецтва. Їхні роботи допомогли визначити рух і закріпити його місце в історії мистецтва. Джеймі Рід – британський графічний дизайнер. Рід найбільш відомий своєю роботою з «Sex Pistols». Він розробив культову обкладинку альбому «Never Mind the Bollocks» (1977), на якій назва гурту була зображена в радикальному стилі копії та вставки. Роботи Ріда є синонімом панк-естетики, використовуючи анархістські символи та провокаційні образи, щоб кинути виклик владі та істеблішменту. Американський художник Реймонд Петтібон тісно пов'язався з панк-сценою Південної Каліфорнії. Петтібон створив обкладинки альбомів для впливового гурту «Black Flag». Його самобутній стиль, що поєднує грубі лінійні малюнки з анархічними символами та конфронтаційним текстом, став синонімом панк-руху Західного узбережжя. Вів'єн Вествуд та Малкольм Макларен. Хоча Вествуд та Макларен були відомі переважно своїм внеском у панк-моду, вони також вплинули на панк-мистецтво завдяки співпраці з гуртами, якими вони керували та з якими працювали. Їхній бутік «SEX» став епіцентром панк-дизайну, а сміливі моделі одягу Вествуд містили провокаційні зображення та антиістеблішментські гасла, що резонували з панк-арт-рухом. Хоча панк-мистецтво спочатку було прямою відповіддю на комерціалізацію музики та культури, воно незабаром почало впливати на мейнстрімне мистецтво та моду. Сирість та конфронтаційна природа панку продовжували подобатися тим, хто розчарувався в традиційних цінностях та інституціях. [49]

Протягом 1980-х років і пізніше вплив панку можна було побачити у роботах таких художників, як Кіт Харінг, який прийняв бунтівний дух вуличного мистецтва, а також у вибуху альтернативної моди та вуличного одягу. Анти-

істеблішментський дух панк-мистецтва продовжував резонувати, особливо у сфері графіті та вуличного мистецтва, а такі художники, як Жан-Мішель Баскія та Бенксі, спиралися на панк-естетику у своїх власних роботах. Навіть коли сам панк став більш комерціалізованим та мейнстрімним у 1980-х роках, мистецтво продовжувало служити символом юнацького бунту. Послання панку про індивідуальність, антиавторитаризм та опір статус-кво живе у творчості сучасних художників, які відкидають загальноприйняті норми. Панк-мистецтво залишається впливовим та трансформаційним рухом, його вплив досі відчувається в сучасному мистецтві, графічному дизайні та вуличній культурі. Використання сирих, експериментальних матеріалів, виклик традиційним художнім стандартам та зосередженість на прямому спілкуванні вплинули на покоління художників, які прагнуть порушити статус-кво. Дух «зроби сам», який підживлював візуальну ідентичність панку, зараз вбудований у тканину значної частини сучасної культури.

Від графічного дизайну до моди та вуличного мистецтва, візуальна мова панку продовжує надихати та формувати те, як ми думаємо про мистецтво, індивідуальність та бунт. Це свідчення незмінної сили руху, який використовував креативність, щоб кинути виклик владі та, роблячи це, змінив хід історії мистецтва. Отже, можемо підсумувати, що панк-арт постає явищем, що далеко виходить за межі естетичного стилю – це культурна революція, яка кинула виклик усталеним нормам і перетворила мистецький простір другої половини XX століття. Його сирі форми, експериментальні матеріали та відверта конфронтаційність стали відповіддю на соціальні й політичні потрясіння епохи, а згодом і джерелом натхнення для наступних поколінь митців [28].

2.2. Візуальний образ жінок у рок-музиці: шлях від стереотипів до свободи самовираження.

В статті «Роль жінок у рок-музиці: руйнування бар'єрів та стереотипів» Дж. Адамс зазначає: «Рок-музика часто була індустрією, де домінували чоловіки, але часи змінюються, і все більше жінок-артисток дають про себе

знати, кидаючи виклик цим традиціям...» [12] Місце жінок в індустрії рок-музики має довгу та часто малообговорювану історію. Перш ніж заглиблюватися в проблеми, з якими вони стикаються сьогодні, важливо поглянути на те, як жінки були представлені в минулому. У 1950-х і 1960-х роках жінок у рок-музиці часто зображували як бек-вокалісток з малою кількістю або взагалі без сольної музичної кар'єри. Цих співачок вважали помічницями чоловіків, і чоловіки домінували в центрі уваги, виконуючи головний вокал. Це особливо стосувалося таких жанрів, як рокабіллі та ду-воп. Жінки, які намагалися взяти на себе провідні ролі в рок-гуртах, часто стикалися з критикою з боку чоловіків-колег та аудиторії, які вважали їх поза мейнстрімом жанру. Жінки також мали обмеженіший доступ до студій звукозапису та ресурсів, що ускладнювало їм створення музики на власних умовах. Відсутність визнання та доступності ресурсів обмежувала незалежну кар'єру багатьох музиканток того часу. Ситуація почала змінюватися наприкінці 1960-х та на початку 1970-х років з появою нових музичних стилів, таких як панк та хеві-метал. Вперше жінок вважали рівними в індустрії, а такі групи, як «The Runaways» та «Suzi Quatro», очолили цей рух. Їхня присутність також започаткувала нову еру груп, очолюваних жінками, таких як «The Slits» та «Siouxsie and the Banshees». Ці прориви були зустрінуті неоднозначно; одні їх схвалювали, інші ж не погоджувалися, що це може бути справжнім новим стилем музики. Незважаючи на це, присутність жінок-музиканток на сцені заохотила покоління молодих жінок взяти в руки гітари, барабани та мікрофони, показуючи їм, що для них є місце в індустрії, якщо вони цього хочуть. [12]

Індустрія рок-музики довгий час перебувала під домінуванням чоловіків, що створювало складне середовище для успіху музиканток. Хоча деякі жінки подолали бар'єри та досягли успіху, багато інших або не можуть пробитися в індустрію, або стикаються з величезними перешкодами на шляху до цього. Культурні уявлення про гендер та музику відіграли важливу роль у створенні цих бар'єрів. Традиційно рок-музика вважається переважно чоловічою, а тексти пісень зосереджені на таких що часто можуть відчужити жіночу аудиторію. Крім

того, склади, в яких переважно чоловіки виступають на фестивалях та церемоніях нагородження, також посиляють чіткий сигнал про очікувану присутність жінок у цьому жанрі. Крім того, музиканткам часто доручають певні ролі, очікуючи, що вони будуть виконувати бек-вокал або грати на інструменті, поки фронтмен-чоловік бере на себе провідну роль. Існує думка, що жінки не повинні бути в центрі сцени та що їм бракує технічних здібностей, щоб бути успішними музикантками у обраному ними жанрі. Ці культурні бар'єри важко подолати, і вони, ймовірно, заважають музиканткам досягти такого ж рівня успіху, як їхні колеги-чоловіки.

Вкрай важливо подолати бар'єри та стереотипи, щоб створити середовище, де жінки почуватимуться впевнено та отримають підтримку для досягнення успіху. Це принесе користь не лише тим, хто зараз працює в цій галузі, але й тим, хто тільки починає її розвивати та бачить світліше майбутнє для жінок-рокерів. Історія рок-музики визначається різноманітними стереотипами щодо жінок-музиканток. У минулому жінок часто вважали неважливими або навіть невидимими, коли йшлося про рок-музику, оскільки багато традиційних рок-гуртів склалися переважно з чоловіків і виключали жіночі таланти. Жінки, яким вдавалося подолати бар'єр, часто стикалися з негативними та принизливими стереотипами. Наприклад, їх вважали такими, що не вміють грати на інструменті, занадто емоційними або не мають технічних навичок, або недостатньо серйозними, щоб сприймати їх серйозно в цьому жанрі. Це призводило до того, що багато жінок почувалися зневаженими та неповажними у світі музики, і ця проблема, на жаль, продовжується і в сучасну епоху. Ці стереотипи кардинально вплинули на жіночу представленість в індустрії, поступово витісняючи жінок з центру уваги та зменшуючи їхній успіх. Це також призвело до недостатньої жіночої представленості в популярних рок-піснях, оскільки більшість із них були записані та спродюсовані чоловіками. Однак, оскільки суспільство стало більш відкритим та прогресивним у своїх поглядах, роль жінок у рок-музиці почала змінюватися. Жінок зараз більше визнають та цінують за їхнє унікальне звучання та таланти, і швидко зростає кількість дівчат

та жінок, які беруть на себе музичні інструменти та грають у гуртах. З появою гуртів з жіночим вокалом, більшою представленістю сильних жінок-музиканток у популярній музиці та зростанням жіночих фан-баз у цій галузі, ми нарешті бачимо позитивні зміни у сприйнятті жінок-музиканток сьогодні. Жінки борються зі стереотипами та висловлюють свою думку, доводячи, що вони можуть створювати потужні та натхненні виступи, як і будь-який чоловік-музикант. Ми бачимо, що ця тенденція продовжується, оскільки все більше жінок-музиканток отримують визнання та повагу, яких вони заслуговують за свій внесок у рок-музику.

В останні роки жінки-музикантки здобули популярність у рок-жанрі, створюючи більший рівень різноманітності в цій галузі. Жінки-музикантки змогли використовувати свою платформу для руйнування бар'єрів та стереотипів, які раніше їх стримували. Жінки стають дедалі помітнішими в рок-музиці, з'являються на радіо та стрімінгових сервісах, у складі учасників великих фестивалів та на обкладинках альбомів. Частково це пов'язано з тим, що звукозаписні лейбли та фахівці галузі активно вживають заходів для покращення гендерної рівності в галузі. Прикладами є такі ініціативи, як програма «Keychange» фонду «PRS», яка працює над вирівнюванням гендерного співвідношення у складі учасників фестивалів та заохоченням представництва жінок у музичній індустрії. Зараз існує більше ініціатив, ніж будь-коли, спрямованих на підтримку та посилення представництва жінок у музичній індустрії. Жінкам-музиканткам також стало набагато легше звертатися до шанувальників та взаємодіяти з ними через платформи соціальних мереж, що дозволяє їм безпосередньо зв'язуватися з потенційними слухачами та ділитися своєю історією. Багато зірок-рок-музиканток, що розвиваються, використовували цю платформу, щоб кинути виклик традиційному наративу, просуваючи меседжі прийняття, солідарності та розширення можливостей, а також демонструючи власний талант. Завдяки наполегливій праці жінок-музиканток відбувся поступовий зсув у представництві в індустрії. Хоча прогрес ще належить досягти, стає все частіше можна побачити жіночі гурти, які

виступають на популярних майданчиках та випускають платівки, що очолюють чарти. Жінки завжди були частиною рок-музики, але їх часто відтісняли, оскільки чоловіки-артисти займали центральне місце. В останні роки жінки-артистки стали головними силами в індустрії та використовують свій вплив, щоб кинути виклик традиційним гендерним стереотипам. У цьому розділі ми розглянемо деяких впливових жінок-рок-музиканток та те, як вони кидають виклик стереотипам і виступають першопрохідницями.

Можна почати з розгляду деяких найвідоміших імен у рок-жанрі, таких як Джоан Джетт, яка здобула популярність у 1970-х роках. Незважаючи на те, що вона була сильною жіночою фігурою в жанрі, де домінували чоловіки, вона зіткнулася з численною критикою з боку ЗМІ та своїх колег. Тим не менш, вона продовжувала рухатися вперед, і її вплив був значним, прокладаючи шлях для інших жінок-артисток, які пішли за нею. В останні роки з'явилося багато інших жінок-першопрохідниць, які зробили свій внесок у цей жанр. Згадати можна таких артисток, як Тейлор Момсен та Кортні Лав, які приймають свою жіночність і використовують її на свою користь. Вони кидають виклик традиційному погляду на те, що рок-музика є жанром, де домінують чоловіки, доводячи, що жінки можуть бути такими ж талановитими та впливовими. Більш сучасні рок-виконавці, такі як Холзі та Гейлі Вільямс, також використовують свою платформу для оскарження гендерних норм. Холзі є відвертою захисницею рівності, а Гейлі Вільямс використала свою музику та тексти пісень, щоб кинути виклик суспільним очікуванням щодо того, що означає бути молодого жінкою-виконавицею в рок-жанрі. Ці виконавиці надихають покоління молодих жінок-музиканток та змінюють уявлення про жінок у рок-жанрі. Кидаючи виклик стереотипам та приймаючи свою жіночність, вони допомагають створити більш інклюзивну та різноманітну індустрію. Зрозуміло, що жінки-виконавці відіграють дедалі важливішу роль у жанрі рок-музики сьогодні. Від Джоан Джетт до Холзі, ці жінки-першопрохідниці року кидають виклик стереотипам та доводять, що жінки можуть зробити такий самий внесок у цей жанр, як і чоловіки [12].

Вплив жіночого представництва в рок-музиці відчувся і в інших жанрах, таких як поп та хіп-хоп. Це пояснюється тим, що багато жінок-виконавців року використовували свою платформу для просування більшої рівності та різноманітності, надихаючи на більш інклюзивну музичну індустрію для всіх. Жіноче представництво в рок-музиці дозволило вищий рівень креативності та експериментів з різними звуками та стилями. Це поширилося на інші жанри та створило середовище, де жінки-виконавці можуть висловлювати себе ширшій аудиторії, не боячись осуду. Наприклад, жінок у реп- та хіп-хоп сценах зараз вважають першопрохідцями та дозволяють їм впевнено досліджувати свої індивідуальні звуки та стилі. Нова хвиля жінок-рок-виконавців також дала змогу новому поколінню поп-виконавців бути сміливішими у своїй музиці, що зробило їх ще успішнішими. Зараз ми бачимо музику, яка охоплює ширший спектр досвіду та торкається тем, актуальних для всіх статей, рас та віків. В результаті музика стала більш доступною та зрозумілою для ширшої аудиторії, створюючи більш різноманітну та яскраву музичну індустрію [12].

Отже, очевидно, що жіноча представленість у рок-музиці мала потужний вплив на інші жанри. Зі збільшенням кількості сміливих та голосних артисток, які дарують свої голоси індустрії, музика стає більш інклюзивним та експресивним досвідом для всіх. Жанр рок-музики історично був недостатньо представлений серед жінок-музиканток, але останнім часом спостерігаються ознаки прогресу. Однак досягнутого прогресу недостатньо, і жінки в рок-музиці досі стикаються з багатьма викликами. Хоча деякі артистки успішно використовують свою платформу для зміни традиційних стереотипів та подолання культурних бар'єрів, вони часто все ще присутні в рок-музиці. Такі проблеми, як сексуальна об'єктивація та репрезентація жіночих ролей, залишаються помітними, як і проблеми обмеженого доступу до ресурсів та можливостей для жінок-музиканток. Відсутність жінок-виконавиць на фестивалях та концертних програмах є постійною проблемою, оскільки лише за оцінками, 14% хедлайнерів фестивалів у 2019 році були жінками. Це ще більше сприяє недостатній видимості жінок у рок-жанрі, що ускладнює їхню участь у

досягненні успіху та їхню участь. Ці проблеми ще більше посилюються низькою фінансовою винагородою, оскільки, за повідомленнями, жінки-музикантки заробляють на 28% менше, ніж їхні колеги-чоловіки. Гендерна нерівність у галузі також посилюється через ширше представництво в ЗМІ, де жінок часто зображують як помічниць, а не головних героїнь. Це може призвести до того, що жінок-музиканток не сприйматимуть серйозно, і їм буде важко розвинути аудиторію чи фанатську базу [12].

Однією з найбільш яскравих жінок в рок-музиці є Дженіс Джоплін, яка вважається одним із найпотужніших та найнезабутніших голосів в історії року. Відома своїми інтенсивними, проникливими виступами, чистою емоційною щирістю та голосом, який міг переходити від ніжного до лютого, Джоплін залишила незабутній слід у музиці. Зі звучанням, що бере свій початок у блюзі, році та соулі, вона відкрила нові горизонти для жінок у рок-музиці та стала іконою контркультурного руху 1960-х років. Хоча її життя та кар'єра були трагічно короткими, вплив Джоплін на музику є глибоким та тривалим. Дженіс Лін Джоплін народилася в Порт-Артурі, штат Техас, у 1943 році. Зростаючи в консервативному містечку, вона почувалася чужинкою та звернулася до музики як до притулку. З раннього віку Джоплін тяжіла до блюзу, фолку та джазу, тому вона знаходила натхнення у таких артистів, як Бессі Сміт, Лід Беллі та Одетта. Блюз і джаз були її першими коханнями, а їхні глибоко виразні, зворушливі якості знайшли відгук у ній на особистому рівні. Пристрасть Джоплін до блюзу була рідкістю серед молодих жінок її часу, і її захоплювала невідфільтрована чесність ранніх блюзових виконавців. Вона розвинула вокальний стиль, який сильно черпав натхнення з блюзу та соулу, використовуючи підхід на повну потужність, який одночасно відчувався вразливим і надихаючим. Її ранні музичні впливи заклали основу для її унікального звучання та стали її музичним компасом на все життя. На початку 1960-х років Джоплін покинула Техас і переїхала до Сан-Франциско, занурившись у яскраву музичну сцену та контркультурний рух міста. Саме там вона приєдналася до «Big Brother and the Holding Company» у 1966 році, гурту, який ідеально відповідав її сирій енергії та

любові до блюзового року. З «Big Brother» голос Джопплін став електризуючою силою гурту, полонивши публіку своєю шаленою інтенсивністю та безстрашним стилем. Прорив гурту відбувся на Монтерейському поп-фестивалі в 1967 році, де Джопплін виконала «Ball and Chain». Її потужний вокал та нестримна присутність вразили публіку та майбутніх легенд, таких як Джимі Хендрікс та Отіс Реддінг. Монтерей зробив Дженіс Джопплін відомим ім'ям, і вона швидко стала символом вільного, бунтівного духу епохи [30].

Голос Дженіс Джопплін був не схожий ні на що, що чула публіка раніше. Її здатність плавно переходити між ніжною вразливістю та сирою силою надавала їй особливу перевагу, дозволяючи їй передати весь спектр емоцій в одній пісні. З голосом, який був суворим, проникливим та неймовірно виразним, стиль співу Джопплін був сильно зазнав впливу легенд блюзу та соулу, таких як Бессі Сміт та Етта Джеймс. Вона втілювала їхній дух у своїх виступах, вкладаючи своє серце та душу в кожен ноту. Такі пісні, як «Piece of My Heart», «Cry Baby» та «Summertime», продемонстрували її вокальну майстерність та здатність втілювати біль, радість та складність людського досвіду. Її голос став інструментом емоційного катарсису як для неї самої, так і для її аудиторії. Джопплін не боялася бути вразливою на сцені, спілкуючись зі слухачами на глибоко особистому рівні та змушуючи їх відчувати кожне слово, яке вона співала. Її здатність поєднувати рок, блюз та соул створила потужне, унікальне звучання, яке вплинуло на незліченну кількість артистів, включаючи Меліссу Етерідж, Бонні Рейтт та Флоренс Велч. Для Джопплін спів був більше, ніж просто ремеслом, це був засіб самовираження, акт звільнення та спосіб зв'язку з іншими на глибокому душевному рівні. У 1968 році «Big Brother and the Holding Company» випустили свій проривний альбом «Cheap Thrills», який закріпив за Джопплін місце ікони року та блюзу. Альбом, наповнений жорсткими рок-піснями з блюзовим мотивом, включав її відомі виконання «Piece of My Heart» та «Ball and Chain». «Cheap Thrills» став величезним успіхом, досягнувши вершини чартів та підкресливши здатність Джопплін захоплювати слухачів своєю емоційною інтенсивністю та вокальною люттю. Після відходу з колективу

Джоплін розпочала сольну кар'єру, випустивши «I Got Dem Ol' Kozmic Blues Again Mama!» у 1969 році, який ще більше продемонстрував її талант та універсальність. Однак саме її останній альбом «Pearl», випущений посмертно в 1971 році, виявив глибину та складність її артистизму. У «Pearl» були деякі з найулюбленіших пісень Джоплін, зокрема «Me and Bobby McGee», «Mercedes Benz» та «Cry Baby». Альбом досяг першого місця в чартах, що свідчить про незмінну привабливість Джоплін та глибокий вплив її музики. «Me and Bobby McGee», написана Кріс Крістофферсон, стала однією з її найвідоміших пісень, демонструючи як її проникливий голос, так і здатність інтерпретувати тексти так, що це було глибоко особисто. «Mercedes Benz», записана в синглі а капела, продемонструвала її сирий, невідфільтрований талант і залишається улюбленицею фанатів [30].

Окрім своєї музики, Дженіс Джоплін була першопрохідницею для жінок у рок-музиці, руйнуючи бар'єри в індустрії, де домінували чоловіки. Її безкомпромісний стиль, сміливий вибір одягу та вільна особистість зробили її символом контркультурного руху. Дике відчуття свободи Джоплін, як на сцені, так і поза нею, зробило її взірцем для тих, хто прагнув жити автентично, кидаючи виклик суспільним очікуванням і нормам. Унікальний стиль Джоплін, доповнений барвистим богемним одягом, пір'ям та великими сонцезахисними окулярами, став синонімом рок-н-рольного способу життя 1960-х років. Вона сама по собі була феміністичною іконою, демонструючи, що жінки можуть бути сильними, емоційними та безкомпромісний сміливими. Її музика, стиль та ставлення зробили її культурним феноменом та маяком самовираження. [30]

Відома своєю непідробною енергією та безмежною пристрасстю, вона вкладала кожен унцію себе в кожен виступ, створюючи тісний зв'язок зі своєю аудиторією. Її виступ на Вудстоку в 1969 році залишається одним з її найпам'ятніших. Хоча спочатку її не включили до фільму про Вудсток чи саундтреку, її виступ з того часу став символом духу миру, любові та бунту фестивалю. Концертні виступи Джоплін були позначені неприборканим почуттям свободи, вона часто імпровізувала та вливала свої емоції в кожен текст

пісні. Її здатність знаходити зв'язок з аудиторією була неперевершеною, і шанувальники відчували, ніби розділяють її тріумфи та горе. Вудсток, Монтерей Поп та безліч інших виступів допомогли визначити її спадщину як виконавиці наживо, яка була безстрашною, непідробною та повністю відданою своєму мистецтву. Вплив Дженіс Джоплін на музику є глибоким. Хоча її кар'єра тривала лише кілька років, її вплив на рок, блюз та соул був тривалим. Вона проклала шлях для жінок-рок-музиканток та продемонструвала, що емоційна вразливість та надзвичайна сила можуть співіснувати в музиці. Її голос, її пристрасть та безстрашний підхід до життя надихнули покоління артистів, від Стіві Нікс та Бонні Райтт до сучасних співачок, таких як Емі Вайнхаус та Адель. Робота Джоплін з «Big Brother and the Holding Company», а також її сольний матеріал, залишається наріжним каменем року та блюзу. Її внесок у музику продовжує надихати як чоловіків, так і жінок приймати своє справжнє «я», робити сміливий мистецький вибір та досліджувати свої емоційні глибини. Сьогодні Джоплін пам'ятають як першопрохідницю, ікону та один із найнезабутніших голосів в історії року [30].

Отже, Дженіс Джоплін увійшла в історію як одна з найсильніших постатей рок-музики, проте її спадщина виходить далеко за межі звуку. Вона була уособленням епохи контркультури 1960-х років, і її візуальний образ став не менш важливим, ніж унікальний голос. Яскравий богемний стиль Джоплін – строкатий одяг, вишиті жилети, пір'я, великі аксесуари, масивні прикраси та характерні сонцезахисні окуляри – став символом свободи, бунту проти суспільних норм та прагнення до автентичності. Через свою зовнішність вона транслиувала ідею, що мода може бути формою самовираження і засобом протесту. Візуальна культура її образу віддзеркалювала музичну емоційність, створюючи цілісний сценічний феномен, у якому звук і вигляд нерозривно зливалися в єдине. Для масової культури свого часу Джоплін мала надзвичайне значення як символ нового мистецького мислення: вона уособлювала дух свободи, розкутості та щирості. Її концертні виступи, від Монтерейського фестивалю до Вудстоку, стали візуальними маркерами покоління, де сцена

перетворювалась на простір емоційного й естетичного катарсису. Саме завдяки їй жіноча присутність у рок-музиці набула нових вимірів: Джоппін ламала стереотипи, що сцена є «територією чоловіків». Вона довела, що жінка може бути одночасно сильною і вразливою, емоційно відкритою і безстрашною. Її образ і творчість стали культурним кодом, який вплинув не лише на музику, а й на мистецтво, моду та феміністичний рух. Таким чином, спадщина Дженіс Джоппін полягає не лише у її незабутньому голосі, а й у силі візуального образу, що поєднав у собі свободу, протест і самовираження.

Висновки до розділу. Отже, рух хіпі став яскравим прикладом контркультури XX століття. Він поєднав у собі ідеї духовної свободи, вільного кохання та заперечення прагнення «американської мрії». Його естетика базується на прагненні до самовираження й відмови від суспільних правил, що знайшло своє вираження не лише в музиці, а й в моді та мистецтві. Візуальна культура хіпі була тісно пов'язана з їхнім способом життя, адже виявлялась в розписаних мінівенах до боді-арті та яскравих плакатах. Художні образи хіпі насичені символікою квітів і спіралей, що відображало їх душевні переживання та пошуки гармонії в житті. Психоделічне мистецтво хіпі тісно перегукувалося з такими напрямками як модерн, сюрреалізм, оп-арт і поп-арт, поєднуючи традиційні й більш експериментальні форми. Попри недовговічність руху, його естетика залишила глибокий слід у сучасній культурі та дизайні. Панк-мистецтво було більше, ніж просто візуальним стилем; це був революційний акт, який прагнув зруйнувати традиційні кордони в мистецтві та культурі. Його сира, смілива та конфронтаційна естетика була прямою відповіддю на соціальну та політичну турбулентність 1970-х та 1980-х років, і вона залишається життєво важливою силою в сучасному мистецтві сьогодні. Спадщина панк-мистецтва полягає не лише в його самобутній візуальній мові, а й у посланні непокори та опору, дусі, який продовжує резонувати з митцями та глядачами по всьому світу.

Досліджуючи роль жінок у рок-музиці, виявивши бар'єри та стереотипи з якими стикаються рок-виконавиці, ми розглянули зміну особливостей представництва жінок у цій галузі. Історія участі жінок у рок-музиці – шлях від

майже повної невидимості до поступового здобуття популярності та впливу. Протягом десятиліть жінки-музикантки стикалися з численними бар'єрами: від стереотипів щодо другорядної ролі до обмеженого доступу до фестивалів та сценічних майданчиків. Однак із 1970-х років ситуація почала змінюватися: жінки поступово утверджувалися в ролі фронтвумен, композиторок і провідних артисток, кидаючи виклик традиційній, чоловікоцентричній структурі рок-індустрії. Сучасний етап розвитку показує зростання жіночої присутності у рок-жанрі, появу нових ініціатив на підтримку гендерної рівності та активне використання соціальних мереж для прямої комунікації з аудиторією. Жінки-музикантки не лише розширюють тематику та звучання року, а й впливають на інші музичні напрями, популяризуючи ідеї інклюзії, свободи самовираження та різноманітності. Попри значний прогрес, проблеми гендерної нерівності, обмеженого доступу до ресурсів та репрезентації залишаються актуальними. Тому подальші кроки мають бути спрямовані на підтримку жінок у музичній індустрії, створення рівних можливостей та подолання стереотипів. Лише так можна забезпечити справді інклюзивний і різноманітний розвиток рок-музики та масової культури загалом. Дженіс Джоплін увійшла в історію як ікона рок-музики та символ контркультури 1960-х. Її богемний стиль – строкатий одяг, прикраси, пір'я й окуляри – став візуальним проявом свободи та протесту, роблячи зовнішність продовженням її музики. Джоплін довела, що мода може бути мистецьким жестом і способом самовираження. Її виступи, від Монтерея до Вудстоку, стали знаковими для покоління, а сама співачка зруйнувала уявлення про рок як «чоловічу територію». Вона показала, що жінка на сцені може бути водночас сильною й вразливою, і залишила спадщину, яка вплинула на музику, мистецтво, моду та феміністичний рух.

РОЗДІЛ 3

ВІЗУАЛЬНІ ОБРАЗИ І СТИЛЬ РОК-КУЛЬТУРИ

3.1. Рок-естетика у сучасній моді та мистецтві.

З моменту свого піднесення в середині 20-го століття рок-музика стала не просто жанром, а способом життя, ставленням і потужною силою, що формує те, як люди виражають себе. Один із найтриваліших і найпомітніших способів, яким рок продовжує впливати на світ, – це мода та вулична культура. Чи то шкіряні куртки, потертий денім, чи футболки з музичними гуртами, вплив рок-естетики поширився далеко за межі концертів і на повсякденне міське життя. З самого початку рок-музика кидала виклик соціальним нормам, не лише через тексти та звучання, а й через зовнішній вигляд. У 1950-х роках такі артисти, як Елвіс Преслі, шокували консервативне суспільство зачесаним назад волоссям, вузькими штанами та провокаційною позицією. Його образ, який зараз став культовим, ознаменував початок зв'язку року зі сміливими модними заявами. У наступні десятиліття рок продовжував переосмислювати стиль. 1960-ті ознаменувались так званім «Британськем вторгненням», що принесло моду – вузькі костюми, чоботи челсі та водолазки, так як це було у «The Beatles» та «The Rolling Stones». Глем-рокери, такі як Девід Боуї та Ті-Рекс 1970-х, зробили блискітки, макіяж та андрогінні силуети частиною рок-гардеробу. Панк вибухнув пізніше цього десятиліття з рваним одягом, шпильками та естетикою «зроби сам». Гурти 1980-х, що грали в стилі хейр-метал, прийняли перебільшені стилі, що передбачав пишне волосся, обтягуючу шкіру та неонові кольори. Тим часом готичний рок приніс похмуріші образи з мереживом, рибальськими сітками та вікторіанським натхненням. Гранж захопив увагу реципієнтів у 1990-х: «Nirvana» та «Pearl Jam» популяризували фланелеві сорочки, військові черевики та стиль секонд-хенду. Кожна з цих епох принесла свої елементи, які досі лунають у сучасному вуличному одязі [31].

Ключові модні елементи рок-культури. Вплив рок-музики на моду можна побачити в численних повсякденних вуличних стилях. Мабуть, найвідоміший одяг, натхненний роком, шкіряна куртка символізує бунт, свободу та чисту енергію. Від «The Ramones» до Джоан Джетт, незліченні рок-легенди зробили цю річ невід'ємною частиною. У вуличному стилі вона додає виразності та впевненості майже будь-якому вбранню. Носіння футболки улюбленого гурту – це більше, ніж просто фанатство, це культурний сигнал. Футболки з зображенням гуртів, як вінтажні, так і нові, популярні як серед меломанів, так і серед молоді, яка цікавиться модою. Вони стали одночасно ностальгічними та модними, з'являючись у модних колекціях та на подіумах. Від вузьких джинсів до рваних джинсових курток, тканина зі стертими краями вже давно є символом суворої рок-естетики. Те, що починалося як відмова від вишуканої моди, тепер було прийнято дизайнерами та брендами швидкої моди по всьому світу. Взуття в рок-моді варіювалося від «Doc Martens» та «Converse» до більш сучасних високих кросівок. Ці стилі поєднують функціональність з характером і часто поєднуються з верхнім одягом оверсайз або вузькими джинсами в міській моді. Ланцюжки, чокери, шпильки, нашивки та сонцезахисні окуляри – все це відіграло певну роль у візуальній ідентичності року. Ці маленькі, але потужні деталі перенеслися в сучасний вуличний одяг, допомагаючи людям персоналізувати свій образ та висловити свою ідентичність [31].

Один із найцікавіших аспектів моди, натхненної роком, полягає в тому, як вона перейшла від нішевих субкультур до мейнстріму. Те, що колись вважалося бунтарським або навіть недоречним, було поглинуто високою модою та повсякденним одягом. Такі розкішні бренди, як «Saint Laurent», «Balmain» та «Givenchy», випустили колекції, натхненні роком. Популярні бренди, від «Zara» до «H&M», регулярно представляють футболки з зображеннями гуртів, мотокуртки та фланелеву тканину в стилі гранж. Навіть знаменитості поза музичним світом втілюють рок-енергію у своїх образах для червоної доріжки, часто черпаючи натхнення з минулих епох року. Це прийняття мейнстрімом

допомогло вуличному одягу перетворитися на різноманітний та виразний модний рух, де рок залишається основним впливом [31].

Рок завжди був про відсіч авторитетам. Носіння рок-моди символізує відмову від конформізму. Кожен піджанр має свою власну візуальну мову, що дозволяє людям виражати свою індивідуальність та цінності через стиль. Рок-мода часто підкреслює зношені, недосконалі або вживані речі, що відповідає прагненню до реальності у відшліфованому, кураторському цифровому світі. Для багатьох одягатися в рок-моді – це не про слідування тренду, а про приналежність до певного способу мислення, способу життя, культурної ідентичності.

Хоча рок-мода сягає корінням у західну історію, вона була сприйнята молодіжними культурами по всьому світу. У Японії *visual kei* гурти поєднують рок-музику з авангардною та готичною модою. У Південній Кореї корейські рок-виконавці часто поєднують панк-стилі з сучасним вуличним одягом та розкішною модою. У Латинській Америці шанувальники класичного року та металу зберегли традиційні стилі, адаптуючи їх до місцевої культури та клімату. У Східній Європі рок-мода залишається символом опору та вільного самовираження, особливо у пострадянських поколіннях. Незалежно від регіону, рок-мода продовжує служити універсальним символом ставлення, ідентичності та творчої свободи [31].

Хоча дехто вважає, що рок втратив популярність, нова хвиля артистів підтримує цей дух і стиль. Такі музиканти, як «Måneskin», «Yungblud», «Willow Smith» та «Machine Gun Kelly», поєднують сучасне рок-звучання з сильною візуальною ідентичністю, що корениться в класичній рок-естетиці. Їхній стиль – глемер, панк, готика та гранж – впливає на молодших шанувальників і формує те, що означає рок у 2020-х роках. Вони служать нагадуванням про те, що рок — це більше, ніж просто музика, це культурна сила, яка продовжує розвиватися.

Зв'язок між рок-музикою та модою – це історія постійного переосмислення. Те, що починалося як музичний бунт, переросло в багату візуальну культуру, яка продовжує впливати на те, що ми носимо на вулицях

сьогодні. Від суворох панк-курток до стильних шкіряних пальто, рок надав вуличній культурі гардероб, сповнений характеру, автентичності та гостроти. Він розмив межу між фандомом та модою, між звуком та стилем. І таким чином він забезпечив, щоб рок-спадщина жила не лише в плейлистах, а й у шафах по всьому світу. Незалежно від того, чи ви відданий фанат, чи просто цінуєте гарну шкіряну куртку, ви є частиною руху, який гучний, гордий та постійно розвивається [31].

3.2. Трансформація стилю рок-культури в умовах глобалізації та цифрової епохи.

Цифрові технології мали монументальний вплив на музичну культуру та музичну індустрію. Прогрес, досягнутий за останні роки, слід вважати найреволюційнішим з моменту появи запису звуку понад століття тому. Головна зміна полягає в тому, що вперше в історії музику можна створювати, розповсюджувати та споживати на одній платформі – персональному комп'ютері. У цифровому всесвіті, що складається з ПК, Інтернету, мобільних телефонів, MP3-плеєрів, CD-приводів та інших пов'язаних технологій, музика стала майже повністю вільною та необмеженою, видом чистої інформації, яку можна перевіряти, редагувати та поширювати одним натисканням кнопки. Цей факт ставить під сумнів майже всі попередні припущення щодо музики як творчої спільноти, комерційного продукту чи системи інституцій [44].

Цифрова музична революція мала глибокий вплив на те, як музика як вид мистецтва задумується та створюється. Будь-який музичний вираз складається з унікальної послідовності фундаментальних звукових елементів, подібно до того, як речення є унікальною послідовністю слів. Як правило, звукові елементи визначають межі музичного виразу, тоді як послідовність є центром інновацій. Протягом останніх чотирьохсот років майже вся музика в західному суспільстві базувалася на наборі елементів, що називається темперованою хроматичною гамою – нотами, що описуються клавішами на фортепіано. До останніх десятиліть кожна пісня в будь-якому стилі – від фуг Баха до розширених

імпровізацій Майлза Девіса – спиралася на нові переосмислення цього нині давнього музичного лексикону. Сьогодні музичний лексикон розширився далеко за межі клавіатури фортепіано, охоплюючи весь всесвіт записаного звуку. Аудіосемпли доповнили та замінили музичні ноти як нові будівельні блоки для композиції та імпровізації, разюче розширюючи естетичні горизонти музики. Звичайно, цей прогрес випередив цифрові технології на кілька десятиліть. Академічні музиканти а також піонери даб-реггі та хіп-хоп продюсери використовували аналогову технологію запису для створення звукових картин за допомогою семплів. Однак до появи цифрової музики це були досить складні практики, що вимагали певного ступеня зацікавленості та досвіду, що виходили за рамки більш традиційних інструментів. Сьогодні інструменти аудіосеквенування та реміксування такі ж доступні, як клавіші фортепіано або струни гітари. З мінімальними зусиллями будь-який власник ПК може використовувати безкоштовне та інтуїтивно зрозуміле програмне забезпечення для створення нової музики повністю з фрагментів іншої музики та звуку. Цей факт змінив форму та практику творчої спільноти. Завжди існувала значна сіра зона між протилежними ролями продюсера та споживача. Однак обмеження доцифрових музичних технологій посилили цю різницю, визначаючи продюсерів як тих, хто має інструменти та студії звукозапису, а споживачів як тих, хто має диски в руках та електронні пристрої для їх прослуховування. Цифрова епоха призвела до зіткнення технологій виробництва та споживання та звільнення музики від фізичних продуктів. Ці події, у свою чергу, сприяли подальшому зіткненню між ролями продюсера та споживача, а також звільненню музичної спільноти від обмежень цих ролей. Для багатьох меломанів цифрові технології просто означають більший доступ до більшої музичної бібліотеки та більший контроль над тим, як її слухати. Однак, сила цифрових технологій дає змогу здійснювати «творче споживання», коли споживачі застосовують естетичні навички та розсудливість до таких дій, як створення ідеального плейлиста або рекомендація музики іншим шанувальникам [44].

Для багатьох музикантів цифрові технології відкривають шлях до покращення звучання їхніх традиційних інструментів у студії звукозапису та зниження вартості процесу запису. І для всіх, хто займається музикою, суть однакова – цифрові технології дозволяють більшій кількості людей мати доступ до більшої кількості музики та більше влади над нею. Іншими словами, вони створили ширший, експоненціально багатший музичний спільний ресурс [44].

Ці зміни також кидають виклик традиційним способам ведення бізнесу в музичній індустрії. Коли записана музика була пов'язана з фізичними об'єктами, такими як компакт-диски та касети, вона мала дві якості, які економісти називають суперництвом (тобто лише одна людина або група може використовувати один ресурс одночасно) та винятковістю (тобто людині або групі може бути заборонено доступ до ресурсу). Згідно зі стандартною економічною теорією, ресурси, які є одночасно суперниками та винятковими, належать до категорії «приватних благ», які найкраще розглядати як власність та експлуатувати через ринкову систему. Однак, коли музика була відокремлена від фізичних механізмів доставки, вона перестала бути ні конкурентною, ні виключною, що перекласифікувало її як «суспільне» благо. Відомо, що від суспільних благ важко отримувати прибуток через традиційні ринкові практики; радше, вони, як правило, управляються державними або некомерційними організаціями [44].

Якщо цифрові технології визначають сучасну еру для музики, то глобалізація визначає її для моди. Зростаюча мережа комунікаційних мереж, що радикально зближує світ, переосмислила способи взаємодії модельєрів, поширення трендів по всьому світу та самоорганізації індустрії моди. Вплив цифрових технологій був набагато менш руйнівним для індустрії моди, ніж для музичної індустрії, оскільки цифровий прогрес різко підірвав економічні та організаційні структури музики. Цифрові технології зробили поширення зображень модного дизайну миттєвим та розширили його охоплення. Вони також допомогли прискорити цикли виробництва та розповсюдження дешевших, модних, споживчих товарів, наприклад «H&M» чи «Zara». Однак, на відміну від

музики, яка зараз відокремлена від будь-якого фізичного продукту, одяг та аксесуари не повністю увійшли у віртуальний світ. Звичайно, деякі авангардні дизайнери та комп'ютерні інженери намагаються поєднати одяг та споживчі технології, але ці експерименти все ще залишаються на узбіччі, більше почувачись у музеях та університетах, ніж на вулиці. Таким чином, хоча музика перетворилася з аналогового продукту на цифровий, мода залишається утилітарним, фізичним благом. Технології можуть пришвидшити бізнес-процеси в моді, створити нові способи крою або розробити більш повітропроникну альтернативу поліестеру, але вони не відокремлюють вираз дизайну від самого дизайну. Мода є тактильною та фізичною, неминуче конкуруючою та виключаючою, що є незгладимим фактом її створення, що відділяє її від музики [44].

Головною зміною, спричиненою цифровими технологіями в сучасній моді, є її глобалізація, яка різко збільшила і без того високий темп світу моди, прискоривши виробництво та споживання, а також скоротивши термін придатності трендів. Однак цифрові технології також мають парадоксально зворотний ефект – підтримуючи довгостроковий термін придатності продуктів та дизайнів, які могли б набагато швидше зникнути в мінливому ефірі моди. Також завдяки новим технологіям та комунікаційним мережам традиційна дихотомія між споживачем і виробником, яка вже є крихкою в Америці з 1960-х років, ще більше погіршилася. Споживачі моди, такі як меломани, стали набагато більш вправними у творчому споживанні, поєднуючи високе та низьке, щоб створювати нові вуличні тренди. Сьогоднішні споживачі моди без вагань поєднують куртку «Chanel» з джинсами «Levi's», кросівками «Converse» та сумкою «Hermès» «Birkin». Так само меломани все частіше об'єднують кілька пісень та альбомів у більші плейлисти, часто відтворювані у «перемішаному» режимі, створюючи контрольований хаос, у якому можуть переплітатися R&B, опера та кельтські джиги, що призводить до несподіваних та часто естетично приємних результатів [44].

Рок-культура постала як потужний соціокультурний феномен, що суттєво вплинув на формування візуальної естетики та модних тенденцій другої половини XX – початку XXI століття. Її еволюція від контркультурного протесту до елементу глобальної масової культури засвідчує процес культурної інтеграції та адаптації естетичних кодів бунту в межах мейнстрімної моди. Ключові атрибути рок-стилю – шкіряний одяг, денім, металеві аксесуари, взуття типу «Doc Martens» – набули статусу символів індивідуалізму, свободи та самовираження, що вийшли за межі субкультурного середовища. У контексті глобалізації та цифрової епохи рок-естетика зазнала процесу гібридизації, поєднавшись із різними культурними традиціями та новими візуальними кодами. Вона стала інструментом формування ідентичності молодіжних спільнот у різних регіонах світу, водночас зберігаючи автентичні ознаки протестної культури. Сучасна мода використовує рок-символіку як засіб вираження автентичності та опору стандартизації, що особливо актуально в умовах цифрової гомогенізації. Таким чином, рок-стиль можна розглядати як культурно-естетичний конструкт, який трансформується відповідно до соціальних і технологічних змін, але зберігає свою семантику свободи, незалежності та творчого самовираження. Його стійкість і здатність до оновлення свідчать про універсальність рок-культури як форми символічної комунікації в сучасному глобалізованому світі.

Рок-культура з моменту свого зародження у другій половині XX століття була не лише музичним, а й візуальним явищем. Її стиль формувався як протест проти масової культури, був виявом свободи та індивідуалізму. Проте в умовах глобалізації та цифрової епохи цей стиль зазнав істотних трансформацій. По-перше, глобалізація сприяла поширенню рок-естетики за межі Заходу. Елементи «рокового» одягу сали частиною світової моди. Вони втратили свою первісну контркультурну функцію й перетворилися на стиль, що вільно поєднується з модною індустрією. Провідні бренди «Saint Laurent», «Alexander McQueen», «Balmain», «Diesel» та інші активно використовують образи рок-культури у своїх колекціях. По-друге, цифрова епоха спричинила появу нових форм

самовираження. Через соціальні мережі, музичні платформи та fashion-блоги рок-стиль став доступнішим. Це призвело до гібридизації стилів, тобто змішування рок-естетики з кіберпанком, гранжем, і вуличною модою. По-третє, відбулася зміна символіки. Якщо в 1970–1980-х рок-образ був знаком протесту, то сьогодні він часто є знаком ностальгії або естетичного вибору. Таким чином, у добу глобалізації рок-стиль втратив свою маргінальність, але зберіг головну місію – виражати індивідуальність і внутрішню свободу. У цифровому світі він став символом культурної пам'яті, який постійно відроджується у нових формах.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження ми прийшли до наступних висновків. Рок-музика сприяла розвитку масової культури, формуванню молодіжної ідентичності та утвердженню нових ідеалів свободи. Ми можемо стверджувати, що рок-культура - це не лише музичний напрмок, а цілісний культурний простір, у якому звук і образ взаємодіють, формуючи нові змісти, ідеї свободи та протесту. Таким чином, рок-музика продовжує залишатися потужним інструментом суспільного діалогу та естетичного самовираження сучасної культури. Рок-музика другої половини XX століття й до сьогодні залишається одним із найпотужніших феноменів масової культури, що поєднав у собі мистецтво, соціальний протест і комерційну складову. Від зародження рок-н-ролу в 1950–1960-х роках до гранжу й альтернативного року 1990-х та сучасних експериментальних напрямів, цей жанр відображав і формував суспільні настрої, реагуючи на політичні, культурні та економічні зміни. Рок-музика стала символом бунту проти конформізму та консервативних цінностей, простором для молодіжної ідентичності й соціального активізму. Її роль не обмежується лише музичними досягненнями, оскільки рок впливав на моду, візуальне мистецтво, кінематограф і навіть політичний дискурс. Сучасний рок, хоч і втратив статус домінуючого жанру, продовжує еволюціонувати, інтегруючись із попом, електронною музикою та хіп-хопом, водночас зберігаючи певною мірою ідеї протесту й самовираження. Його спадщина простежується у фестивалях світового масштабу, музичній індустрії та культурній пам'яті, роблячи рок невід'ємною частиною глобальної культурної історії. Таким чином, рок-музикау ми визначаємо як багатовимірне культурне явище, що поєднує музичну, ліричну складові, а також візуальний образ, впливаючи на суспільство вже понад півстоліття й продовжуючи формувати культурний ландшафт сучасності.

Рух хіпі став яскравим прикладом контркультури XX століття. Він поєднав у собі ідеї духовної свободи, вільного кохання та заперечення прагнення

«американської мрії». Його естетика базується на прагненні до самовираження й відмови від суспільних правил, що знайшло своє вираження не лише в музиці, а й в моді та мистецтві. Візуальна культура хіпі була тісно пов'язана з їхнім способом життя, адже виявлялась в розписаних мінівенах до боді-арті та яскравих плакатах. Художні образи хіпі насичені символікою квітів і спіралей, що відображало їх душевні переживання та пошуки гармонії в житті. Психоделічне мистецтво хіпі тісно перегукувалося з такими напрямками як модерн, сюрреалізм, оп-арт і поп-арт, поєднуючи традиційні й більш експериментальні форми. Попри недовговічність руху, його естетика залишила глибокий слід у сучасній культурі та дизайні. Панк-мистецтво було більше, ніж просто візуальним стилем; це був революційний акт, який прагнув зруйнувати традиційні кордони в мистецтві та культурі. Спадщина панк-мистецтва полягає не лише в його самобутній візуальній мові, а й у посланні непокори та опору, душі, який продовжує резонувати з митцями та глядачами по всьому світу.

Можна стверджувати, що сьогодні у рок-жанрі зростає жіноча присутність, з'являються нові ініціативи на підтримку гендерної рівності та активно використовуються соціальні мережі для прямої комунікації з аудиторією. Жінки-музикантки не лише розширюють тематику та звучання року, а й впливають на інші музичні напрями, популяризуючи ідеї інклюзії, свободи самовираження та різноманітності. Попри значний прогрес, проблеми гендерної нерівності, обмеженого доступу до ресурсів та репрезентації залишаються актуальними.

Рок-культура постала як потужний соціокультурний феномен, що суттєво вплинув на формування візуальної естетики та модних тенденцій другої половини XX – початку XXI століття. Її еволюція від контркультурного протесту до елементу глобальної масової культури засвідчує процес культурної інтеграції та адаптації естетичних кодів бунту в межах мейнстрімної моди. У контексті глобалізації та цифрової епохи рок-естетика зазнала процесу гібридизації, поєднавшись із різними культурними традиціями та новими візуальними кодами. Вона стала інструментом формування ідентичності молодіжних спільнот у різних регіонах світу, водночас зберігаючи автентичні ознаки

протестної культури. Сучасна мода використовує рок-символіку як засіб вираження автентичності та опору стандартизації, що особливо актуально в умовах цифрової гомогенізації. Таким чином, рок-стиль можна розглядати як культурно-естетичний конструкт, який трансформується відповідно до соціальних і технологічних змін, але зберігає свою семантику свободи, незалежності та творчого самовираження. Його стійкість і здатність до оновлення свідчать про універсальність рок-культури як форми символічної комунікації в сучасному глобалізованому світі.

Рок-культура з моменту свого зародження у другій половині XX століття була не лише музичним, а й візуальним явищем. Її стиль формувався як протест проти масової культури, був виявом свободи та індивідуалізму. Проте в умовах глобалізації та цифрової епохи цей стиль зазнав істотних трансформацій. По-перше, глобалізація сприяла поширенню рок-естетики за межі Заходу. Елементи «рокового» одягу сали частиною світової моди. Вони втратили свою первісну контркультурну функцію й перетворилися на стиль, що вільно поєднується з модною індустрією. Цифрова епоха спричинила появу нових форм самовираження. Через соціальні мережі, музичні платформи та fashion-блоги рок-стиль став доступнішим. Це призвело до гібридизації стилів, тобто змішування рок-естетики з кіберпанком, гранжем, і вуличною модою. По-третє, відбулася зміна символіки. Якщо в 1970–1980-х рок-образ був знаком протесту, то сьогодні він часто є знаком ностальгії або естетичного вибору. Таким чином, у добу глобалізації рок-стиль втратив свою маргінальність, але зберіг головну місію – виражати індивідуальність і внутрішню свободу. У цифровому світі він став символом культурної пам'яті, який постійно відроджується у нових формах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєва С. Функції музики в сучасних субкультурах (на прикладі субкультури металістів) URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/79484da7-fa0c-4ec9-984e-71bc6e57f0b8/content>. (дата звернення: 25.11.2025)
2. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття : монографія. Миколаїв: Іліон, 2016. - 284 с.
3. Гладких А. В., Гладких, О. В. Рок-музика як чинник масової культури ХХ ст. Культура України. Серія: Мистецтвознавство, 2015, №50. С. 26-35.
4. Євтушенко О. Легенди химерного краю. Українська рок-антологія. Київ, 2004. 296 с.
5. Кліщ О. Львівський рок 60–70-х—початок шляху. Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник ОДМА імені АВ Нежданової, 2013, № 18 С: 118-129
6. Комісрова А. О. Особливості становлення рок-музики в Західній Україні. Нова педагогічна думка, 2018, № 4 С:154-157.
7. Мінаєв А. Рух хіпі як прояв молодіжного неполітичного протесту в другій половині 60-х рр. ХХ ст. у країнах Західної Європи та США. Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету. Волинський державний університет ім. Лесі Українки, 2007. №13 С:162-168.
8. Окаринский В. Нарис історії західноукраїнської (галицької) рок-музики (1960-і—початок 1980-х рр.). Україна—Європа—Світ: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини/Гол. ред. ЛМ Алексієвець. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010, С:250-264.
9. Стойків А. Роль треш металу у становленні екстремально важкої музики (на матеріалах інтерв'ю музикантів). Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Історія. Ужгород, 2021. №Вип. 1 (44). С. 160-168

10. Ткаченко Я. Вплив рок-музики на проблеми суспільного характеру. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2015_2/54.pdf (дата звернення: 25.11.2025)
11. A History of the Beatles. URL: <https://www.historic-newspapers.co.uk/blog/beatles-timeline/> (дата звернення: 24.09.2025)]
12. Adams J. Exploring the Role of Women in Rock Music. G-Rock-C-Foundation. URL: <https://www.girlsrockcampfoundation.org/the-role-of-women-in-rock-music-breaking-down-barriers-and-stereotypes/> (дата звернення: 25.09.2025)
13. Adams J. The Cultural Impact of Rock Music on Modern Society. G-Rock-C-Foundation. URL: <https://www.girlsrockcampfoundation.org/the-cultural-impact-of-rock-music-on-modern-society/> (дата звернення: 25.09.2025)
14. Arnett J.J. Metalheads: Heavy Metal Music and Adolescent Alienation. Boulder, CA: Westview Press, 1995. 208 с.
15. Arnold M. Nirvana and Their Importance to the Music Industry and 90s Rock. Medium. URL: <https://marquis-arnold.medium.com/nirvana-and-their-importance-to-the-music-industry-and-90s-rock-b4f6af7c4c18> (дата звернення: 25.11.2025)
16. Black Metal: Exploring the Dark and Controversial Subculture URL: <https://easysociology.com/sociology-of-media/sociology-of-music/black-metal-exploring-the-dark-and-controversial-subculture/> (дата звернення: 25.11.2025)
17. Blow C. M. Swan Songs? The New York Times URL: <http://www.nytimes.com/2009/08/01/opinion/01blow.html?scp=1&sq=Swan%20songs%20?&st=cse> (дата звернення: 25.11.2025)
18. Bromell N. «The blues and the veil»: The cultural work of musical form in blues and '60s rock. American Music, 2017. C:193-221.
19. Chastagner C. Here, there, and everywhere: Rock music, mass culture, and the counterculture. European readings of American popular culture. Greenwood press, 1996. C:69-79.
20. Cohen S. Folk Devils and Moral Panics: The Creation of Mods and Rockers. Oxford: Basil Blackwell, 1987. 327 с.

21. Edwards B. Nirvana: Everything you need to know
URL:<https://www.loudersound.com/features/nirvana-everything-you-need-to-know>
(дата звернення: 25.11.2025)
22. Ergler E. The cultural significance that Nirvana has in shaping today's world. The Collegiate Review. URL:
<https://sites.psu.edu/altoonacollegiatereview/2022/04/23/the-cultural-significance-that-nirvana-has-in-shaping-todays-world/> (дата звернення: 24.09.2025)]
23. Frith S. Rock and the Politics of Memory. Music and Ideology. Routledge, 2017. C:393-403.
24. Gilmore M. Bob Dylan, the Beatles, and the Rock of the Sixties. URL:<https://www.rollingstone.com/feature/bob-dylan-the-beatles-and-the-rock-of-the-sixties-176221/> (дата звернення: 24.09.2025)]
25. Heart J. The History of Grunge. URL:<https://www.giantdrag.org/music-history/the-history-of-grunge/> (дата звернення: 25.11.2025)
26. Heart J. The History of Nu Metal URL:<https://www.giantdrag.org/music-history/the-history-of-nu-metal/> (дата звернення: 25.11.2025)
27. Hippie Music: Inspiring Unity, Social Justice, and Change. URL:<https://www.bridportmusic.co.uk/hippie-music/> (дата звернення: 25.11.2025)
28. History of Art: Punk Art. Visualflood Magazine. URL:<https://visualflood.com/article/history-of-art-punk-art>] (дата звернення: 25.11.2025)
29. Hope R. '90s Music Trends That Shaped a Decade URL:<https://www.soundoflife.com/blogs/mixtape/90s-music-trends> (дата звернення: 25.11.2025)
30. Janis Joplin: The Unmatched Voice of Rock, Blues, and Soul. Eyesore Merch. URL:<https://eyesoremerch.com/blog/janis-joplin-the-unmatched-voice-of-rock-blues-and-soul/> (дата звернення: 30.09.2025)]
31. Johnson D. How Rock Music Influences Fashion and Style in Street Culture. DJ Son Band. URL:<https://www.donjohnsonbigband.com/how-rock-music-influences-fashion-and-style-in-street-culture/> (дата звернення: 10.10.2025)

32. Katrin S. A Brief History of: The 1970s and Punk.
URL:https://subversemag.com/en/subculture/a-brief-history-of-the-1970s-and-punk/
 (дата звернення: 25.11.2025)

33. Katsumi Y. Hippie Visual: The Art of Spiritual Journey towards the Establishment. Re:Views Magazine. URL:https://reviewsmagazine.net/hippie-visual-the-art-of-spiritual-journey-towards-the-establishment/#:~:text=The%20common%20features%20the%20hippie,and%20its%20exploration%20through%20LSD (дата звернення: 25.11.2025)

34. Kramer M. J. The republic of rock: Music and citizenship in the sixties counterculture. Oxford University Press, USA, 2013.

35. Kuhlman I. The Evolution of 1990s Rock Music: A Journey Through Genre and Influence - Part 3: NuMetal and Rap Rock
URL:https://poweredbyrock.com/blogs/rockingblog/the-evolution-of-1990s-rock-music-a-journey-through-genre-and-influence-part-3-numetal-and-rap-rock?srsltid=AfmBOoqdpRp57T1z5-4Q36gd_UdIZDxBFUZu7XtX6ZUEV0oI6a6EtGlV (дата звернення: 25.11.2025)

36. Madani J. Pop and Rock Music in the 60s. A Brief History.
URL:https://spectropop.com/hmadanibrief.html (дата звернення: 25.11.2025)

37. Our history. Metallica. URL:https://www.metallica.com/history/ (дата звернення: 25.11.2025)

38. Parikh M. The Music Industry in the Digital World: Waves of Changes. Unpublished paper. Institute for Technology & Enterprise. New York, 1999

39. Pink Floyd Biography — The Iconic History of Band
URL:https://www.ohjeanrecords.com/blogs/news/pink-floyd-biography (дата звернення: 24.09.2025)

40. Popular Culture and Mass Media.
URL:https://courses.lumenlearning.com/wm-ushistory2/chapter/popular-culture-and-mass-media/ (дата звернення: 24.09.2025)

41. Rios N. The Punk Aesthetic.
URL:https://www.aesdes.org/2025/01/23/the-punk-aesthetic/ (дата звернення: 25.11.2025)
42. Scaruffi P. A History of Rock Music: 1951-2000. iUniverse, 2003. 553 с.
43. Silveira L. The history of Rock Music.
URL:https://blog.brlogic.com/en/the-history-of-rock-music/ (дата звернення: 25.11.2025)
44. Sinnreich, A., Gluck, M. Music & Fashion: The Balancing Act Between Creativity and Control. Annenberg School for Communication. 2005.
URL:https://aura.american.edu/articles/online_resource/Music_fashion_The_balancing_act_between_creativity_and_control/23890836?file=41888922 (дата звернення 10.10.2025)
45. The History of Linkin Park.
URL:https://www.watchmojo.com/articles/the-history-of-linkin-park (дата звернення: 25.11.2025)
46. The History of the Beatles. URL:https://beatlescityexplorer.co.uk/the-beatles-history/ (дата звернення: 25.11.2025)
47. The Impact of Rock Music on Culture.
URL:https://www.thesongsofmarcbolan.com/the-impact-of-rock-music-on-culture/#Influence (дата звернення: 25.11.2025)
48. The Rise of Alternative Music in the 90s: A Cultural Revolution
URL:https://getsadyall.com/blogs/gsy/the-rise-of-alternative-music-in-the-90s-a-cultural-revolution?srsltid=AfmBOooAQ_G7JeJMRd2PMOtDX8Njyl2IgdW6QRiekj09T5rRsjZxlY4L
49. The Unforgettable Charm of 90s Pop Punk: A Nostalgic Journey
URL:https://www.yellowbrick.co/blog/music/the-unforgettable-charm-of-90s-pop-punk-a-nostalgic-journey (дата звернення: 25.11.2025)

50. Toraason S. Music as a cultural context for change: a study of Rock Music of the 1950s and 60s. URL: <https://scholarship.richmond.edu/honors-theses/1169> (дата звернення: 11.04.2022)
51. Wallach J., Berger H., Greene P. Metal Rules the Globe: Heavy Metal Music Around the World. Duke University Press, 2011. 381 p.
52. Walser, R. Running with the Devil: Power, Gender and Madness in Heavy Metal Music. Hanover, CT: Wesleyan University Press, 1993. 222 p.
53. Watier N. Threat cues in metal's visual code. Metal Music Studies, 8 (2), 205. 2022. URL:https://doi.org/10.1386/mms_00075_1 (дата звернення: 25.11.2025)
54. What Was The Subculture In The 60s? URL:<https://retrogalaxy.com/subculture-in-the-60s/> (дата звернення: 25.11.2025)